

ПІДХОДИ ДО ПОДОЛАННЯ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ В ІНТЕРНЕТІ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

за результатами дослідження з вивчення кейсів, оцінки ефективності практик, підходів, інструментів та аналізу результатів реалізації Проєкту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства над дітьми в інтернеті»

Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в Інтернеті

ПІДХОДИ ДО ПОДОЛАННЯ НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ В ІНТЕРНЕТІ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

за результатами дослідження з вивчення кейсів,
оцінки ефективності практик, підходів, інструментів
та аналізу результатів реалізації

Проєкту «Розширення можливостей правоохоронних органів
у подоланні насильства над дітьми в інтернеті»

Київ-2024

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в Інтернеті

Дослідження результативності кейсів проекту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства над дітьми в інтернеті» має на меті оцінку та аналіз використання кращих практик, реалізованих у Києві, а також у Вінницькій і Львівській областях. Використання досвіду та поширення продуктів, розроблених у ході проекту, сприятиме посиленню ефективності управління у сфері боротьби з насильством у мережі інтернет над дітьми та їх захисту у кіберпросторі. Підвищення обізнаності партнерів і впровадження ефективних інструментів реагування на насильство сприятиме безпеці дітей.

Публікація висвітлює найкращі підходи, методи та інструменти, створені для посилення спроможності ключових стейкхолдерів у цій сфері. На основі оцінки кейсів і досвіду реалізації проекту було розроблено рекомендації, корисні для ключових партнерів у роботі в усіх регіонах України. Публікація заснована на результатах дослідження, проведеного МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» (LHSI).

Авторки звіту:

Наталія Сітнікова, кандидат економічних наук,
Олена Коваленко, кандидат економічних наук.

Координаторка дослідження:

Наталія Лук'янова, кандидат політичних наук

Ця публікація підготовлена в рамках зазначеного проекту. Думки, висновки та рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди донорських структур ЄС. При використанні матеріалів посилання на джерело обов'язкове.

КАРТА ПРОЄКТУ

Назва проекту: «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства над дітьми в інтернеті».

Фінансова підтримка: Європейський Союз.

Виконавці проекту: Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей», Громадська організація «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер», Міжнародна громадська організація «Соціальні ініціативи з охорони праці і здоров'я» (LHSI).

Тривалість проекту: 36 місяців (січень 2022 року – грудень 2024 року).

Географія проекту: Вінницька та Львівська області, м. Київ.

Мета проекту: впровадження сучасних стандартів та ефективних інструментів у правоохоронній системі для забезпечення дітей у цифровому світі.

Завдання проекту:

1. Підвищення рівня професійних знань правоохоронних органів з питань боротьби з насильством щодо дітей в інтернеті.
2. Покращення міжсекторальної співпраці для запобігання випадкам онлайн-насильства стосовно дітей та вчасне реагування на них.

Цільові групи та бенефіціари:

- Правоохоронні органи: щонайменше 600 представників з трьох цільових областей.
- Діти та їхні батьки / опікуни: 10 000 хлопців та дівчат віком 10-18 років та їхні батьки / опікуни з трьох цільових областей.
- Надавачі послуг: 300 шкільних педагогів, психологів, фахівців соціальних служб та спеціалістів організацій громадянського суспільства.
- Місцеві зацікавлені сторони: 60 осіб, які приймають рішення на місцевому рівні, включаючи служби захисту дітей, організацій громадянського суспільства, місцевих інтернет-провайдерів.

ЗМІСТ

Скорочення	5
Глосарій	6
Резюме	9
Вступ	11
Розділ 1. Ключові результати проєктної діяльності	13
Розділ 2. Досягнення за пріоритетними напрямками проєкту	19
Напрямок 1. Надати спеціалістам правоохоронних органів і постачальникам послуг знання та можливості для боротьби з жорстоким поведінням з дітьми в інтернеті	19
Напрямок 2. Поліпшити в Україні міжсекторальне співробітництво в запобіганні жорсткому поведінню з дітьми в інтернеті та реагуванні на нього	23
2.3. Розробка місцевої політики та налагодження партнерства з метою протидії насильству в інтернеті серед дітей та щодо них	
Розділ 3. Розбудова партнерства для забезпечення сталості результатів проєкту	26
Розділ 4. Огляд найкращих кейсів	29
КЕЙС 1. CYBERSAFE: ПРОТИДІЯ ОНЛАЙН НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ	
Навчання та професійна підготовка спеціалістів, які працюють з дітьми, та інших суб'єктів процесу захисту прав дитини для протидії онлайн-насилльству щодо підлітків	30
КЕЙС 2. РОЗБУДОВА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	
Комплексна програма розбудови інституційної спроможності правоохоронних органів для запобігання насильству над дітьми в інтернеті та його подолання	36
КЕЙС 3. ЧАТ-НЕ-БОТ UNSEE- ДРУЖНІЙ ДО ДИТИНИ ІНСТРУМЕНТ ПОДАННЯ СКАРГ НА НАСИЛЬСТВО В ІНТЕРНЕТІ СЕРЕД ДІТЕЙ ТА СТОСОВНО НИХ	41
Висновки і рекомендації	46
Додатки	51
Додаток 1. Звіт за результатами оцінювання	51
Додаток 2. Методологія дослідження	54

СКОРОЧЕННЯ

ДСНС	Державна служба з надзвичайних ситуацій
ЄС	Європейський Союз
КМУ	Кабінет Міністрів України
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
МОН	Міністерство освіти і науки України
Нацполіція	Національна поліція України
НУО	неурядова організація
ОГС	організація громадянського суспільства
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПП	патрульна поліція, у тому числі шкільні офіцери поліції, офіцери служби освітньої безпеки
СЖО	складні життєві обставини
СОБ	служба освітньої безпеки
ТГ	територіальна громада
ФСР	фахівець із соціальної роботи
ЦНСП	Центр надання соціальних послуг
ЦСС	Центр соціальних служб
ЮП	ювенальна превенція
LHSI	МГО «Соціальні ініціативи з питань праці та здоров'я» / Labor and Health Social Initiatives
ICDI	International Child Development Institute

ГЛОСАРІЙ¹

(ТЕРМІНИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЦІЙ ПУБЛІКАЦІЇ)

Булінг (цькування) – діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, в тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Гендерно зумовлене насильство – це насильство, яке вчиняється до людей через їхню стать або стосується переважно людей певної статі. Це крайній вияв дискримінації за ознакою статі, постраждалими від якої найчастіше стають жінки.

Жорстоке поводження з дітьми в інтернеті – це будь-яка форма агресивної, маніпулятивної або експлуаторської поведінки стосовно дитини, яка відбувається через цифрові засоби та платформи. Це може включати кібербулінг (психологічний тиск, залякування, приниження), сексуальну експлуатацію, вербування до протиправних дій, розповсюдження особистих даних, а також інші форми образливої поведінки. Таке поводження може мати значні негативні наслідки для психічного, фізичного та емоційного здоров'я дитини.

Інформаційно-телекомунікаційні системи – сукупність інформаційних та електронних комунікаційних систем, які використовують технологію обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Кібербулінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого. Кібербулінг є булінгом із застосуванням цифрових технологій. Він може відбуватися в соціальних мережах, платформах обміну повідомленнями (месенджерах), ігрових платформах та мобільних телефонах. Це неодноразова поведінка, спрямована на залякування, провокування гніву чи приниження тих, проти кого вона здійснюється.

Кібернасильство – насильство у кіберпросторі.

¹ Виконавці проекту (Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей», Громадська організація «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер», Міжнародна громадська організація «Соціальні ініціативи з охорони праці і здоров'я») застосовували термінологію, визначену чинним законодавством України та загальноприйняту в країнах ЄС міжнародну термінологію відповідно до сфери діяльності проекту, одним із здобутків стало введення в практику державних установ застосування міжнародних підходів та стандартів до визначення термінів та їх тлумачення.

Кіберпростір – середовище (віртуальний простір), яке надає можливості для здійснення комунікацій та / або реалізації суспільних відносин, утворене в результаті функціонування сумісних (з'єднаних) комунікаційних систем та забезпечення електронних комунікацій з використанням мережі інтернет та / або інших глобальних мереж передачі даних.

Насильство в мережі / інтернеті – це будь-яка агресивна, образлива або маніпулятивна поведінка, що здійснюється через інтернет або цифрові технології з метою завдати шкоди, залякати, принизити або експлуатувати іншу людину, що може проявлятися у формах кібербулінгу, переслідування, розповсюдження фейкової інформації, сексуального насильства або вимагання, приниження та інших дій, які порушують права і гідність людини. Насильство в інтернеті може мати значний негативний вплив на психічне, емоційне та фізичне здоров'я жертв, особливо серед дітей і підлітків.

Неналежний контент – перегляд контенту, що не відповідає віковим обмеженням.

Онлайн-грумінг – формування дорослим або групою дорослих довірливих стосунків з дитиною (підлітком) з метою сексуального насильства онлайн чи в реальному житті.

Ошуканство, видурювання конфіденційної інформації та її розповсюдження (outing & trickery) – отримання персональної інформації (текстів, фото, відео) в міжособистісній комунікації та її передача в публічну зону інтернету або поштою тим, кому вона не призначалась.

Персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.

Профілактика – комплекс заходів, спрямованих на запобігання будь-яким негативним явищам та / або усунення факторів ризику.

Секстинг – пересилання особистих фотографій, повідомлень інтимного змісту.

Сексторшен – налагодження незнайомцями довірливих стосунків в інтернеті з дитиною з метою отримання приватних матеріалів, інтимних фото або відео, шантажування ними з вимаганням грошей чи додаткових матеріалів.

Сталкінг – дії зловмисника, спрямовані на постійне спостереження та привертання уваги через соціальні мережі, дзвінки (як на мобільний телефон, так і в месенджерах), докучання та переслідування онлайн.

Тролінг – розміщення провокативних повідомлень з метою спричинення конфлікту або цькування особи.

Фішинг – одна з форм шахрайства, яка проявляється у вигляді певних різновидів атак з використанням соціальної інженерії, що часто використовується для крадіжки персональних даних користувачів, зокрема для входу в облікові записи та викрадення номерів кредитних карток для подальшого їх використання зі злочинною метою.

Хепі-слепінг – створення насильницького контенту та його розміщення в інтернеті заради розваг.

Шкідливий контент – створення та поширення інформації, яка може зашкодити дитині (наприклад, фото / відео з місця катастроф, катування військовополонених тощо).

CYBERSAFE – Онлайн-інструмент CYBERSAFE, який є основою навчання в онлайн-форматі й адаптований до роботи з підлітками, що дозволяє проводити з ними інтерактивні ігри. Збірка CYBERSAFE включає посібник для фасилітаторів, а також міжнародний інструмент CYBERSAFE з чотирма модулями, анімаційні навчальні відеоролики для підлітків та рекомендації для батьків.

Обмеження дослідження

В Україні наразі існують недоліки законодавчого регулювання злочинів у сфері кібернасильства. Станом на 2024 рік кримінальна відповідальність встановлена загалом за кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Якщо таке насильство трапляється між членами сім'ї або колишніми членами сім'ї, основоположним актом є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Важливим актом, націленим на захист від насильства стосовно жінок, є Стамбульська конвенція. Проте задля усунення правових прогалин необхідно вносити відповідні зміни до законодавства, передбачивши окремі складові кримінальних правопорушень у сфері кібернасильства. В боротьбі з такими злочинами важливу роль відіграє належне реагування правоохоронних органів та правопросвітницька політика з метою формування обізнаності населення зі своїми правами та механізмами захисту, насамперед, дітей. «Директива (ЄС) 2024 / 1385 про протидію насильству щодо жінок та домашньому насильству (переклад українською мовою)» зобов'язує держави-члени ЄС криміналізувати, зокрема, такі види поведінки: переслідування (сталкінг), домагання, підбурювання до насильства чи ненависті в онлайн-просторі. Тлумачення комп'ютерних злочинів як таких, що охоплюють насильство над жінками дівчатами та дітьми в онлайн-просторі, відображає ступінь стурбованості Комісії ЄС масштабами цього явища та необхідністю запровадження заходів для їх запобігання.

РЕЗЮМЕ

В умовах війни зростає потреба в підтримці захисту прав дитини в усіх сферах життя. Проєкт «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства над дітьми в інтернеті» в умовах війни було спрямовано на створення комплексного підходу до захисту дітей від насильства в онлайн-середовищі, профілактики та запобігання ризикам. Проєктний підхід базується на адаптації міжнародного інструменту CYBERSAFE та включає підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з дітьми, і співробітників правоохоронних органів, запровадження дружніх до дітей механізмів захисту, а також підвищення рівня обізнаності усіх зацікавлених сторін з питань кібербезпеки.

Партнерство та професіоналізм національних та регіональних партнерів стали запорукою передачі знань та підвищення навичок за допомогою адаптованого збірника інструментів CYBERSAFE. Учасники навчальних заходів мали змогу відразу застосовувати набуті знання на практиці. Завдяки тренінгам для поліцейських, що відбулися в різних містах України, забезпечено всебічне навчання з питань ідентифікації та реагування на випадки насильства над дітьми в інтернеті. Зокрема, акцент було зроблено на розробці та апробації навчальних програм, що включають основи реагування на злочини, в тому числі ідентифікацію постраждалих та осіб, які їх вчиняють, а також дружні практики опитування постраждалих дітей. Успішність у створенні та впровадженні механізмів подання скарг, які враховують потреби дітей і дозволяють їм безперешкодно повідомляти про небезпечний контент, закладають підґрунтя захисту їхніх прав та реагування на їхні потреби. Результати опитувань постраждалих дітей свідчать про позитивні зміни у ставленні до механізмів комунікації та реагування, що є прогресом у забезпеченні їхньої безпеки в цифровому та онлайн-середовищах. Суттєві зрушення відбулись у сфері підвищення обізнаності працівників правоохоронних органів і надавачів послуг з питань специфіки роботи з дітьми (особливо підлітками), що стало важливим етапом у формуванні безпечного онлайн-середовища.

Згідно з обраними за методологією дослідження критеріями найбільш успішними кейсами є такі:

CYBERSAFE: протидія онлайн-насильству щодо дітей-підлітків (підвищення кваліфікації та професійна підготовка спеціалістів, які працюють з дітьми, та інших суб'єктів процесу захисту прав дитини для протидії онлайн-насильству стосовно підлітків з акцентом на гендерних аспектах), що відбулися на основі адаптованого інструменту та розроблених матеріалів CYBERSAFE;

розбудова інституційної спроможності правоохоронних органів (впровадження комплексної програми навчання правоохоронців для запобігання насильству над дітьми в інтернеті та його подолання);

чат-не-бот UNSEE: дружній до дитини механізм подання скарг на насильство над дітьми в інтернеті.

Діяльність проєкту, незважаючи на складні умови війни, забезпечила якісні результати, що підтвердило актуальність профілактики насильства над дітьми в інтернеті в сучас-

ному цифровому світі. Проект зробив значний внесок в інтеграцію цінностей та підходів CYBERSAFE у профілактику онлайн насильства щодо дівчат-підлітків, покращення навичок та знань представників правоохоронної системи, посилення синергії за рахунок міжсекторальної роботи та вдосконалення механізмів захисту прав дітей на місцевому рівні. Успішні кейси є основою для подальшого розвитку і поширення практик на всю Україну. Застосування розроблених проектом інструментів дозволить ефективніше реагувати на проблеми насильства в онлайн-середовищі, що має убезпечити дітей у сучасному цифровому світі.

Основна цільова аудиторія проекту – зацікавлені групи спеціалістів, які безпосередньо працюють з дітьми: поліцейські, поліцейські ювенальної превенції, працівники кіберполіції, працівники служб освітньої політики, працівники соціальної сфери, соціальні педагоги, практичні психологи закладів освіти, здобувачі освіти, слухачі первинної підготовки, курсів підвищення кваліфікації та поліцейські в рамках службової підготовки, студенти базового та вищого рівня професійної освіти з відповідним напрямом підготовки, представники зацікавлених державних та громадських організацій, шкільні офіцери поліції з числа патрульних поліцейських, широке коло освітян та представників інших дотичних суб'єктів, включаючи батьків, які забезпечують захист дитини, надають інформацію та здійснюють просвітницько-профілактичну роботу в закладах освіти з учнями 1–11 класів з метою запобігання насильству щодо дітей та формування безпечної поведінки у мережі інтернет.

Кінцеві бенефіціари проекту – діти різних вікових груп (діяльність проекту відбувалася з незначним акцентуванням на потребах групи «дівчата-підлітки»), дівчата та хлопці віком 10-18 років, їхні батьки та опікуни з усіх регіонів України, працівники правоохоронних органів, представники місцевих органів влади та організацій громадянського суспільства.

В межах проекту в пілотних регіонах налагоджено ефективну взаємодію між поліцією та іншими зацікавленими сторонами, що сприяло підвищенню рівня захисту та підтримки дітей, які потенційно можуть наразитися на ризики насильства над ними в інтернеті. Позитивні відгуки учасників та партнерів свідчать про високу якість наданих в рамках проекту послуг і підвищення рівня знань на тренінгах та семінарах.

Успішні кейси створюють основу для подальшого поширення здобутків проекту на територію всієї України, забезпечуючи доступ до знань і ресурсів, необхідних для підвищення рівня безпеки підлітків в інтернеті. Кейси можуть слугувати моделлю для інших регіонів, що сприятиме створенню безпечного цифрового середовища для молоді в усіх куточках країни. Досвід проведених тренінгів у трьох пілотних регіонах із залученням представників правоохоронних органів та соціальних служб свідчить, що міжсекторальний дитиноцентричний підхід на рівні громади може стати потужною програмою протидії онлайн-насильству. Опанувавши освітні програми, розроблені в межах проекту, підлітки зможуть розпізнавати ознаки сексуального онлайн-насильства та усвідомлювати можливі наслідки для всіх учасників ситуації, а також знати, як запобігти подібним випадкам та як реагувати на них. За результатами вивчення кейсів можна стверджувати, що вони не лише сприяють формуванню відповідальної поведінки підлітків, а й допомагають створювати безпечний цифровий простір для всіх.

ВСТУП

Контекст: інтернет відкриває широкий спектр можливостей для дітей – розвиток, освіта, спілкування, творчість, розваги, однак водночас приховує й загрози – кібербулінг, секстинг, сексторшн, кіберзлочинність, зловживання особистими даними, неприйнятний контент та інші. Питання кібербезпеки набувають особливої актуальності під час війни, адже діти піддаються дезінформації, психологічному впливу ворогів, кібершпигунству, перехопленню особистих даних та зазнають різних видів онлайн-насильства.

■ Діяльність Проєкту було спрямовано на розв'язання таких проблем:

1. Відсутність або недостатній обсяг матеріалів для навчання:

- Відсутність навчальних програм для правоохоронців з питань запобігання насильству над дітьми в онлайн та його виявленню.
- Низька спроможність правоохоронців ефективно запобігати випадкам жорстокого поводження з дітьми в інтернеті та виявляти їх.

2. Незадовільна координація між установами:

- Відсутність чіткого алгоритму взаємодії між поліцією, соціальними службами та іншими зацікавленими сторонами, включаючи ОГС.
- Низький рівень їхнього впливу на місцеві стратегії запобігання насильству, що не забезпечує доступності дітей до захисту 24 / 7.

3. Недостатність дружніх до дітей механізмів для подання скарг:

- Лише 4,02 % дітей при виявленні небезпечного контенту звертаються до поліції; більшість не реагує на нього або обирає інші способи реагування.

4. Низька обізнаність надавачів послуг і правоохоронців у відповідній сфері:

- Недостатня підготовка до роботи з дітьми, що ускладнює вчасне ефективне реагування на їхні проблеми і потреби.

■ Партнери-виконавці

1. **Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей»** (відповідальна за загальний менеджмент проєкту та впровадження Платформи скарг дітей):

- 16-річний досвід у сфері запобігання фізичному психологічному та сексуальному насильству над дітьми;
- понад 20 років досвіду з навчання фахівців, які працюють з дітьми, молоддю

та сім'ями; його адаптація до міжнародних методологій;

- досвід реалізації трьох проєктів за підтримки ЄС.

2. **Громадська організація «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер»** (відповідальний за розробку навчальних курсів у рамках проєкту):

- 25-річний досвід розробки й реалізації соціально значущих проєктів та ініціатив у сфері захисту прав дитини, зокрема в контексті запобігання насильству над дітьми, жорсткому поводженню з ними, а також розвитку правосуддя, дружнього до дитини; розробка та впровадження ефективних інструментів соціальної профілактики, в тому числі для поліцейських.

3. **МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» (LHSI)** (відповідальна за впровадження міжнародних інструментів, посилення співпраці на місцевому рівні, а також проведення аналізу та вивчення конкретних випадків):

- понад 15 років досвіду в реалізації проєктів у сфері захисту прав дитини в Україні, включаючи проєкти за підтримки ЄС;
- досвід адаптації міжнародних практик захисту прав дитини до застосування в Україні.

Цільова аудиторія проєкту: всі зацікавлені професійні групи – такі, як поліцейські ювенальної превенції, шкільні офіцери поліції, працівники кіберполіції, курсанти вищих навчальних закладів системи МВС, працівники соціальної сфери, фахівці із соціальної роботи, соціальні педагоги, практичні психологи закладів освіти, студенти базового та вищого рівня професійної освіти за даним напрямом підготовки, представники зацікавлених державних та громадських організацій у пілотних областях.

РОЗДІЛ 1.

КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2022 року за проектом було здійснено «Швидку оцінку ситуації щодо кібербезпеки дітей»², на основі якої вдосконалено його робочий план з уточненням пілотних регіонів впровадження та виявленням потреб застосування нових підходів, пов'язаних з війною.

■ Основні проблеми безпеки дітей в інтернеті під час воєнних дій

Доступ до шкідливого контенту: перегляд текстової, відео- та аудіоінформації про фізичне насильство, зґвалтування, смерть, руйнування, а також контенту з ненормативною лексикою може викликати в дітей агресію, розлади сну, депресії, соматичний біль, психічні та психологічні розлади.

Вербування до воєнних дій: залучення дітей через інтернет-канали чи соціальні мережі для надання інформаційних, логістичних та інших послуг збройним силам, що порушує права дитини згідно з Конвенцією ООН.

Деструктивні та суїцидальні групи, в яких схиляють дітей до виконання небезпечних завдань та самоушкодження, кінцевою метою яких може бути суїцид.

Торгівля людьми, до якої особливо вразливі дівчата-підлітки та жінки, змушені залишити Україну, з підвищеним ризиком сексуальної експлуатації.

■ Фактори, що сприяють поширенню загроз безпеці дітей в інтернеті під час війни

Відволікання уваги: загрози безпеки стають пріоритетом фізичного захисту, а віртуальні загрози в лишаються поза увагою.

Обмеженість часу на навчання і дозвілля дітей через побутові проблеми та брак ресурсів у батьків суттєво впливає на їх психологічну підтримку.

Фокус правоохоронців на фізичну безпеку переважно спрямований на підтримку фізичної безпеки та надання гуманітарної допомоги населенню.

Низький рівень обізнаності: діти та їхні батьки не знають про злочинні загрози в цифровому просторі, в тому числі щодо кібербулінгу, образливих дій та інших.

² <https://lhsi.org.ua/doc/Швидка%20оцінка%20ситуації%20щодо%20кібербезпеки%20дітей.pdf>

Недостатня інформаційна підтримка: більшість дітей та батьків не знають, куди слід звертатися по допомогу з питань запобігання інтернет-злочинам та реагуванню на них. Механізм звернення до поліції вважається малодоступним, непрозорим та неефективним.

Відсутність в період активної фази війни координації та постійного моніторингу ситуації з онлайн-насильством ускладнює розв'язання проблем кібернасильства та приховує його масштаби.

Аналіз потреб свідчить, що діти та батьки потребують додаткової інформації та підвищення обізнаності про захист дітей від небезпечного контенту та контактів у мережі. Експерти одноставно наголошують на необхідності підвищення уваги до кібербезпеки дітей навіть в умовах воєнного стану, оскільки загрози постійно зростають через наслідки війни та внутрішнє переміщення великої кількості людей.

У процесі планування діяльності проєкту були враховані рекомендації, вироблені за результатами швидкої оцінки.

Національний рівень

- Перегляд нормативно-правової бази: розробити національний механізм профілактики та реагування на випадки насильства над дітьми в інтернеті, переглянути Національну стратегію захисту прав дітей у цифровому середовищі.
- Проведення інформаційно-навчальної кампанії для батьків та вихователів з метою ознайомлення з потенційними інтернет-ризиками для дітей з акцентом на посиленні загроз під час війни.
- Підвищення кваліфікації правоохоронців: навчити представників національної поліції, ювенальної превенції, шкільних офіцерів сучасним методам реагування на інтернет-насильство.
- Розробка та впровадження механізмів моніторингу випадків інтернет-насильства над дітьми, а також реагування на їхні скарги.

Місцевий рівень

- Розробка місцевих стратегій профілактики: переглянути існуючі місцеві стратегії або інші документи з питань безпеки дітей та профілактики насильства в інтернеті та розробити нові за потреби.
- Підвищення кваліфікації працівників соціальних служб, освіти та НУО, які працюють у сфері захисту прав дітей.
- Адаптація в Україні міжнародних практик та тестування міжнародних інструментів профілактики насильства над дітьми в інтернеті на місцевому рівні.
- Залучення молоді до інформаційних кампаній шляхом сприяння створенню цифрових повідомлень з профілактики онлайн-насильства, розповсюдження інформації про ресурси допомоги (гарячі лінії, чат-боти, сайти).

- Інформування родин, в тому числі переміщених, про ризики інтернет-насильства та торгівлі людьми через розроблення механізмів поширення такої інформації.

Станом на кінець 2024 року ключовим результатом проекту є зниження рівня онлайн-насильства через зміцнення спроможності правоохоронних органів у боротьбі з насильством над дітьми в інтернеті, розроблення та застосування дієвих механізмів і практик в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну.

Проект продемонстрував продуктивність та адаптивність своєї діяльності, що відображено в змінах існуючих підходів до протидії насильству над дітьми в онлайн-середовищі в сучасних умовах. Завдяки проекту правоохоронці підвищили рівень своїх знань та здобули відповідні навички. Також через діяльність проекту було посилено міжвідомчу співпрацю та вдосконалено механізми захисту дітей в онлайн-середовищі. Попри затримку на початку реалізації проекту, спричинену непередбаченими обставинами війни, його команда та партнери змогли забезпечити високу якість виконання заходів, що підтвердило гнучкість проектної стратегії та ефективність застосованих на практиці рішень.

■ Основні здобутки проектної діяльності

Одним із вагомих здобутків проекту є інтеграція ціннісних підходів міжнародної моделі CYBERSAFE та створення відповідної системи партнерства і співпраці в цільових регіонах. Серед іншого було адаптовано міжнародний посібник та онлайн-інструмент CYBERSAFE як частину збірника проекту для проведення занять та інтерактивних профілактичних ігор з підлітками. Збірник складається з чотирьох компонентів: посібника для очного навчання, онлайн-інструментів, анімаційних відео та рекомендацій для батьків.

Навчання протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків

Поради для батьків і опікунів

У цьому розділі представлений до вільного використання Збірник (Toolkit) з профілактики онлайн насильства щодо дівчат-підлітків «Профілактика сексуальних домагань у мережі Інтернет по відношенню до дівчат-підлітків», що базується на досвіді кількох наших проектів. Збірник забезпечує підготовку до проведення та тренінгів з цієї теми з метою заохочення підлітків до безпечної та відповідальної поведінки та матеріалани для роботи з підлітками й батьками.

До Збірника увійшли:

1. Посібник «Навчання протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків. Посібник для спеціалістів, які працюють з дітьми». Посібник рекомендовано до видання Вченою радою факультету педагогічних наук Львівського національного університету імені Івана Франка. Він також пройшов апробацію в усіх трьох плотних областях проекту — Київ, Вінницька та Львівська області. Вище над цим описом ви можете передивитись та завантажити Посібник.

2. Буклет «Поради для батьків і опікунів з протидії онлайн-насильству сексуального характеру». Вище над цим описом ви можете передивитись та завантажити Буклет.

3. Два анімаційні навчальні відео для дітей (дівчата та хлопці): Які наслідки публікації оголошеного селфі дівчини без її дозволу та Що робити, якщо твої оголені селфі опинились в мережі.

4. Також до Збірника входить адаптований українською мовою міжнародний онлайн інструмент роботи з дітьми CYBERSAFE (4 модулі), над яким працювали міжнародні та національні експерти.

Одним із ключових результатів проєкту є Збірник з профілактики онлайн-насильства щодо дівчат-підлітків, матеріали для навчання з питань запобігання насильству над дітьми в інтернеті та його виявлення, матеріали для проведення тренінгів та ін.

Серед проміжних результатів діяльності проєкту слід зазначити такі.

- Розробка та апробація навчальних програм: тренінги охопили ключові питання реагування на злочини, ідентифікацію постраждалих і злочинців, а також дружні практики опитування постраждалих дітей. Позитивні відгуки учасників і партнерів підтверджують високий рівень якості проведення тренінгів.
- Апробація та впровадження: програми адаптовані для очного та онлайн-навчання і доступні для застосування правоохоронцями різних регіонів.
- Міжвідомча співпраця: організовано захід для представників Національної поліції України, МВС, профільних вищих навчальних закладів системи МВС, громадських і державних організацій для обміну досвідом та адаптації міжнародних стандартів протидії насильству над дітьми в інтернеті.
- Формування робочих груп: із залученням експертів створено дві робочі групи – з питань розроблення профілактичної програми для дітей різних вікових груп, а також з розробки програми первинної профільної підготовки і підвищення кваліфікації поліцейських з питань убезпечення дітей у кіберпросторі.
- Розробка програми «Твоя безпека в інтернеті: попередження насильства щодо дітей в інтернеті та формування безпечної поведінки в мережі» для використання поліцейськими ювенальної превенції, шкільними офіцерами поліції та представниками кіберполіції в проведенні просвітницько-профілактичних занять з учнями 1-11 класів закладів освіти.
- Розробка навчально-методичного посібника «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань убезпечення дітей у кіберпросторі».
- Створення команди тренерів для апробації матеріалів вищезазначеного посібника.
- Схвалено до використання в освітньому процесі посібник «Твоя безпека в інтернеті» розроблено пам'ятки для дітей і дорослих; до кінця 2024 року очікується схвалення до використання в освітньому процесі навчально-методичного посібника «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення дітей у кіберпросторі».

■ Підвищення рівня знань

Навчання персоналу: проведено тренінги для правоохоронців та фахівців, які безпосередньо працюють з дітьми, та серію навчальних заходів і тренінгів з питань кібербезпеки дітей для поліцейських міста Києва, Вінницької та Львівської областей.

Оцінка результатів: зібрані дані підтверджують успішність програм з підвищення обізнаності та професійних навичок та свідчать про позитивний вплив тренінгів на підготовку персоналу до роботи з дітьми в умовах онлайн-загроз. Від початку проекту до 1 липня 2024 року було проведено 10 тренінгів для правоохоронців та батьків, в яких взяли участь 424 особи.

■ Онлайн-інструмент / механізм подання скарг: розробка та впровадження

Онлайн-механізм подання скарг, розроблений з допомогою спеціального програмного забезпечення чат-не-бот UNSEE, є зручним і доступним інструментом для дітей, що повідомляє про небезпечний контент та відправляє скаргу про наявність насильства над ними в інтернеті. Близько 1000 дітей з Вінницької області, Києва та Львова були поінформовані про можливості цього механізму вже на етапі тестування. Станом на листопад 2024 року понад 500 000 дітей та відповідних зацікавлених сторін з усієї України поінформовано про чат-не-бот UNSEE, що надає їм змогу швидко й анонімно поскаржитися на неприйнятний контент.

■ Підтримка місцевої співпраці та ініціатив

В межах проекту сформовані місцеві робочі групи, якими розроблені місцеві плани дій запобігання насильству над дітьми в інтернеті, для часткової реалізації яких було застосовано грантову модальність, а саме: проведені конкурси та надані міні-гранти місцевим НУО для підтримки локальних ініціатив, спрямованих на запобігання жорсткому поводженню з дітьми в цифровому середовищі. За результатами конкурсу фінансування отримали шість організацій: дві – з Києва, одна – із Золочева (Львівська область) та три – з Вінницької області. Кількісні показники: для фінансування було відібрано шість організацій – дві з Києва, одна – із Золочева (Львівська область) та три – з Вінниці. Розроблено та впроваджено три мультисекторальні плани дій; реалізовано один проєкт НУО на місцевому рівні, 5 перебувають у процесі реалізації. Освітніми та інформаційними заходами охоплено 793 дитини та 875 дорослих 2023 року; 183 дитини та 268 дорослих – у першій половині 2024.

■ Моніторинг

- Моніторинг проєкту здійснювався регулярно. Із опитування учасників тренінгів та вебінарів. Для оцінки впровадження програми «Твоя безпека в інтернеті» тренерами із числа поліцейських проводились фокус-групи.
- Моніторинг рівня знань учасників: розроблено інструментарій для оцінки рівня засвоєння знань та навичок, налагоджено зворотний зв'язок між учасниками та тренерами з числа поліцейських та викладачів ВНЗ системи МВС.
- Визначення критеріїв збору даних про практики, пов'язані з підготовкою фахівців та їх співпрацею, використанням інструменту CYBERSAFE та ефективністю навчальної кампанії.

- Фінальна конференція передбачена наприкінці проекту. Будуть презентовані його провідні результати, набутий досвід та найкращі практики з підвищення безпеки дітей в інтернеті й ефективного реагування на онлайн-насильство.
- Медіа моніторинг постійно проводився з аналізом уподобань та інтересів аудиторії. Його результати відображалися у звітах, що підсумовували ефективність інформаційних кампаній. Зокрема LHSI в ході моніторингу фіксувала кількість проведених сесій онлайн за інструментом CYBERSAFE. Всі напрацьовані продукти були надіслані Національній сервісній службі для подальшого розповсюдження в Україні.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЯГНЕННЯ ЗА ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ ПРОЄКТУ

Напрям 1. Надати спеціалістам правоохоронних органів і постачальникам послуг знання та можливості для боротьби з жорстоким поведженням з дітьми в інтернеті

Шляхом **надання правоохоронцям та постачальникам соціальних та освітніх послуг необхідних знань та інструментів для ефективної протидії насильству над дітьми в інтернеті** було суттєво зміцнено інституційну спроможність відповідних органів у трьох пілотних областях та покращені навички реагування на сучасні виклики у сфері цифрової безпеки.

З огляду на воєнний стан в Україні, який було введено 2022 року через повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, було оновлено план реалізації проєкту, зокрема уточнено терміни проведення заходів та змінено цільові регіони. Під час першого етапу реалізації проєкту було створено підґрунтя для встановлення співпраці з ключовими структурами, відповідальними за безпеку дітей у цифровому середовищі, в тому числі для розробки програми «Твоя безпека в інтернеті» для школярів 1-11 класів. Протягом дії проєкту було продовжено та посилено співпрацю з основними структурами, дотичними до цієї теми, в тому числі з пілотування вищезазначеної програми, підвищення професійних знань поліцейських із трьох пілотних регіонів та створення дружнього до дітей механізму подання скарг для боротьби з насильством в інтернеті. Також у рамках співпраці було проведено серію навчальних заходів для поліцейських, розроблено та апробовано проєкт навчально-методичного посібника з підготовки працівників різних структурних підрозділів Нацполіції до забезпечення безпеки дітей у мережі.

Для **покращення міжсекторальної співпраці в запобіганні жорсткому поведженню з дітьми в інтернеті та реагуванні на його випадки** в Україні протягом 2022-2024 років було здійснено ряд важливих кроків. Зокрема була налагоджена співпраця з основними бенефіціарами проєкту та іншими структурами, що працюють у цьому напрямі. В Києві, Вінницькій та Львівській областях було проведено установчі зустрічі та SWOT-аналіз для розробки регіональних стратегій і планів безпеки дітей. Це дозволило сформулювати на місцевому рівні алгоритми співпраці між поліцією, соціальними та освітніми установами, іншими зацікавленими сторонами, діяльність яких спрямована на протидію жорсткому поведженню з дітьми в мережі та профілактику онлайн-насильства. Подальший розвиток та зміцнення співпраці забезпечено через реалізацію та підтримку цих стратегій у трьох вищезазначених регіонах.

■ Проведення ситуаційного аналізу

Протягом 2023-2024 рр. правоохоронні органи були змушені змістити пріоритети діяльності на ситуації, пов'язані з військовими діями. В рамках проекту було проведено дослідження «Ситуаційний аналіз» та «Швидка оцінка ситуації щодо кібербезпеки дітей 10-18 років». Дослідження виявило зв'язок між загальним насильством, зокрема пов'язаним з війною, та насильством над дітьми в мережі, а також визначило дії, за допомогою яких законні представники та захисники прав дітей можуть йому запобігати.

Швидка оцінка ситуації щодо кібербезпеки дітей 10-18 років була проведена фахівцями, які мали досвід соціологічних досліджень у сфері захисту прав дітей. Результати опубліковані на сайті партнерів проекту та поширені онлайн через соціальні мережі та інші інтернет-ресурси. Перша презентація результатів відбулася 1 червня 2022 року в Міжнародний день захисту дітей, а друга – в липні під час круглого столу онлайн для представників Національної поліції. Рекомендації дослідження використовувались в робочих зустрічах у цільових регіонах проекту.

Серед основних здобутків можна виокремити матеріали та інструментарій «Попередження сексуальних домагань до дівчат-підлітків в інтернеті» включно з адаптацією до українського контексту міжнародного інструментарію CYBERSAFE щодо протидії онлайн насильства над дівчатами-підлітками.

На початку проекту було проведено онлайн-тренінг «Попередження сексуального насильства над дітьми в інтернеті», в якому взяли участь 90 поліцейських та правозахисників з Києва, Вінницької та Львівської областей. Учасники ознайомилися з досвідом Нідерландів з подолання кібернасильства над дітьми, а також з новим інструментом CYBERSAFE для попередження насильства в інтернеті, який організував LHSI разом з партнерською організацією ICDI з Нідерландів. Під час тренінгу було обговорено чотири основні види сексуального насильства в інтернеті, способи їх розкриття та повідомлення про випадки. З урахуванням рекомендацій міжнародних експертів проектом підготовлено збірник матеріалів (інструментарію) для місцевих фахівців та правозахисників.

У рамках проекту створено збірник, до якого увійшли анімаційні навчальні відео, рекомендації для батьків, посібник та інтерактивний онлайн-інструмент CYBERSAFE, адаптований до використання дітьми (підлітками), що проводиться в позаурочний час у школі підготовленим до цього спеціалістом. Посібник складається з двох частин: «Сексуальне насильство в інтернеті, наслідки та протидія», що включає інструкції для проведення тренінгів та використання онлайн-інструменту CYBERSAFE, і «Плани тренінгів», які містять чотири тренінгові заняття, в яких розкривають різні види сексуального насильства над дівчатами в мережі.

За підтримки міжнародних експертів було проведено онлайн-тренінг «Попередження сексуального насильства над дітьми в інтернеті», в якому взяли участь представники Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, Департаменту кіберполіції Національної поліції України та профільних ВНЗ системи МВС. За результатами тренінгу визначено ключові теми програм з підготовки та підвищення кваліфікації пра-

воохоронців у галузі кібербезпеки. Проведено 10 робочих зустрічей з експертами для узгодження тем навчального посібника та підготовки пропозицій до МВС. Розроблено, апробовано та рекомендовано для використання в освітньому процесі навчально-методичного посібника «Підготовка працівників підрозділів поліції превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіції щодо забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі».

■ Розробка та пілотування профілактичних та навчальних програм

Для застосування працівниками правоохоронних органів у роботі з дітьми різних вікових груп

Розроблено концепцію профілактичної програми для запобігання насильству над дітьми в інтернеті, на основі якої створено відповідну програму, пілотування якої розпочалося з проведення навчальних заходів для поліцейських. Програма орієнтована на працівників ювенальної превенції, шкільних офіцерів поліції та кіберполіції.

Під час розробки концепції програми проведено 5 робочих онлайн-зустрічей з представниками Міністерства цифрової трансформації України та проекту #stop_sexting, а також проведено консультації з експертами. Розроблено проєкт посібника «Твоя безпека в інтернеті» для учнів 1-11 класів.

Для підготовки правоохоронців

В рамках проєкту було проведено триденні навчальні тренінги в кожному з пілотних регіонів, в яких 50 поліцейських (12 чоловіків, 38 жінок) ознайомилися з освітньо-профілактичною програмою «Твоя безпека в інтернеті» та підготувалися до її пілотування. Матеріали тренінгів включають навчальні сесії, презентації, анкети для оцінювання знань.

Рівень знань учасників за підсумками анкетування значно покращився: Львів — 82,3%, Вінниця — 96,8%, Київ — 89,6%. Учасники оцінили тренінги як корисні на 100% (Львів і Вінниця) та 83,3% (Київ), висловили потребу в додаткових тренінгах для поглиблення знань.

■ Тренінги

- **Тренінг для представників ювенальної превенції** був проведений у відповідь на запит Управління ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Нацполіції України у 2023 році для **28 працівників ювенальної превенції** з усіх регіонів України. Навчання було зосереджене на запобіганні насильству над дітьми в інтернеті.
- **Тренінг для тренерів** з числа представників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (МВС), які впроваджують програми первинної під-

готовки та підвищення кваліфікації поліцейських і представників Нацполіції України, які відповідають за формування програм підвищення кваліфікації та службової підготовки (підготовлено **25 тренерів**).

- **Серія з 10 вебінарів**, проведених експертами Департаменту кіберполіції, профільних ВНЗ системи МВС та громадських організацій, яку понад 90% учасників визнали як корисну та результативну.
- Додатково проведено серію навчальних вебінарів для поліцейських, зокрема «Цифрова безпека дітей: основні правила та принципи захисту» та «Методи побудови онлайн-стосунків між злочинцями та дітьми», який проводили експерти з кафедри протидії кіберзлочинності ННІ №4 Харківського національного університету внутрішніх справ.

Результати навчання:

Київ: тренінг для тренерів поліції та викладачів (**25 учасників**).

Основні результати:

- рівень знань після тренінгу – **93,6%**.
- **96%** учасників отримали необхідну інформацію для покращення навичок підготовки поліцейських до забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі.
- всі **100%** учасників високо оцінили тренінг.

Вінниця: тренінг для ювенальних поліцейських (**26 учасників**).

Основні результати:

- рівень знань після тренінгу – **86%**.
- **100%** учасників підтвердили покращення знань про вікові особливості дітей та високо оцінили практичну складову тренінгу.

Результати апробації навчального посібника у ВНЗ:

- охоплено 6 університетів.
- 1551 здобувачів вищої освіти, слухачів первинної професійної підготовки, курсів підвищення кваліфікації та поліцейських в рамках службової підготовки взяли участь і інтерактивних заняттях в межах апробації програми.
- проведено 83 заняття за 31 темою.

Навчання дітей у закладах освіти фахівцями, які пройшли навчання на тренінгах

Протягом 2022-2023 років у навчальних закладах пілотних регіонів (Львівська область, Вінницька область, Київ) працівниками поліції проведено 18 занять для дітей 1-11 класів (охоплено 330 дітей, із них 162 дівчинки, 168 хлопчиків). Доопрацьовано та затверджено методичку освітньо-профілактичних занять для дітей різного віку. Розроблено ліфлети для дітей та буклети для батьків з питань безпеки у кіберпросторі.

Напрямок 2. Поліпшити в Україні міжсекторальне співробітництво в запобіганні жорсткому поводженню з дітьми в інтернеті та реагуванні на нього.

■ Розробка місцевої політики протидії насильству в інтернеті серед дітей та стосовно них

Розробка трьох обласних стратегічних планів з профілактики безпеки дітей в мережі.

Під час реалізації проекту були розроблені обласні стратегії цифрової безпеки дітей, що базувалися на попередньо проведеному SWOT-аналізі. Регулярно проводилися засідання регіональних робочих груп, на яких обговорювалися результати аналізу партнерів проекту в цільових регіонах. Усі стратегії були сформовані за єдиним форматом та мали схожі заходи.

Проект забезпечив технічну підтримку цільових регіонів для участі у засіданнях робочих груп та реалізації заходів, спрямованих на посилення співпраці в боротьбі з насильством над дітьми в мережі. Відбулася серія робочих зустрічей з представниками місцевих структур, в тому числі поліції, соціальних служб та інших організацій. За результатами зустрічей були розроблені робочі плани та виявлена потреба в додатковій технічній допомозі.

■ Конкурсний відбір проектів серед громадських організацій

Проект надавав постійну технічну допомогу регіонам для підготовки SWOT-аналізу та визначення пріоритетів місцевої діяльності. Було залучено національного експерта до проведення низки консультацій, розробки методології та матриці SWOT-аналізу, а також до організації зустрічі з місцевими та національними партнерами для узгодження планів та стратегічного бачення їх реалізації.

■ Розробка планів дій для реалізації стратегій на місцевому рівні з протидії насильству над дітьми в мережі

Кожен цільовий регіон проекту розробив та впровадив місцевий план дій для запобігання насильству над дітьми в мережі, розроблений на основі SWOT-аналізу. Підготовка та доопрацювання планів відбувалася з усебічною консультаційною та технічною підтримкою.

Для забезпечення ефективної реалізації запланованих проектом заходів постійно здійснювався моніторинг. У перший рік основною формою моніторингу було опитування учасників тренінгів та вебінарів за спеціально розробленою формою, що дозволяло регіонам звітувати відповідно до індикаторів проекту.

Результати моніторингу регіональних планів: до кінця 2023 року освітніми та інформаційними заходами було охоплено 793 дитини та 875 дорослих:

- **Київ** – 146 дітей (44 хлопчика, 82 дівчинки), 125 дорослих (78 жінок, 47 чоловіків);
- **Львівська область** – 165 дітей (106 хлопчиків, 59 дівчат), 288 дорослих (155 жінок, 112 чоловіків);
- **Вінницька область** – 482 дітей (212 хлопчиків, 270 дівчат), 462 дорослих (259 жінок, 203 чоловіка).

Серед дітей гендерне співвідношення становило 47% хлопчиків та 53% дівчат, а серед дорослих — 42% чоловіків та 58% жінок.

■ Підтримка впровадження розроблених місцевих планів дій шляхом надання грантів шістьом місцевим організаціям громадянського суспільства

В межах цього напряму було організовано конкурс заявок для місцевих організацій громадянського суспільства, які працюють над запобіганням та протидією насильству над дітьми в мережі, а також підвищенням обізнаності дітей і батьків у цифровій безпеці. На першому етапі конкурсу було подано шість проектних пропозицій, з яких відібрали три для фінансування. Ці проекти були реалізовані в Києві, Золочеві (Львівська область) та Вінниці. На другому етапі конкурсу розглядалося вісім проектних заявок, поданих організаціями Києва та Вінниці, з яких конкурсна комісія відібрала три на фінансування.

Місцева ініціатива, підтримана в рамках гранту, - **проект «Смілива», реалізований Фондом «Маша».**

Мета проєкту: боротьба з гендерно зумовленим насильством, підвищення обізнаності про цифрову безпеку дівчат-підлітків та їхніх батьків.

Цільова аудиторія

- прями бенефіціари: дівчата-підлітки (12-18 років), які зазнали гендерного насильства, батьки та опікуни дівчат, які отримують навички для забезпечення безпеки дітей у цифровому середовищі.
- опосередковані бенефіціари: громадськість, яка має бути обізнаною в проблемах гендерного насильства; діти та підлітки, які активно користуються інтернетом під час пандемії та війни; аудиторія соціальних мереж, особливо Instagram, де за проєктом планується розміщення освітніх відеороликів.

Діяльність

Проект реалізовано за такими етапами:

- створення деталізованого контент-плану з ключовими темами щодо запобігання насильству та забезпечення цифрової безпеки;
- розробка відеороликів (знято та змонтовано 36, що активно поширювалися через соціальні мережі, залучаючи нових підписників);
- консультації з експертами - із залученням психологів для підвищення якості контенту.

Протягом періоду проєктної діяльності було досягнуто основні цілі з підвищення обізнаності про гендерно зумовлене насильство та цифрову безпеку. Основна діяльність охоплювала створення та розповсюдження в соціальних мережах коротких відеороликів.

Ключові результати: понад 50 тисяч переглядів стандартних та понад 4,7 мільйона коротких відео «Чим небезпечна нейромережа», що свідчить про значний інтерес аудиторії до них, збільшує кількість підписників та активізує комунікацію між підлітками і батьками з питань безпеки в мережі.

Загальна кількість бенефіціарів:

- **прямих – 878,041 осіб,**
- **непрямих – 2,2 мільйона осіб.**

Співпраця з державними органами: взаємодія з ювенальною поліцією та кіберполіцією дозволила охопити широку аудиторію та підвищити обізнаність дітей і батьків.

Історії успіху: відео «Чим небезпечна нейромережа,» яке набрало 4,7 мільйони переглядів, значно підвищило обізнаність глядачів в безпеці використання технологій.

Основні виклики: технічні проблеми, зокрема брак доступу до мережі через припинення подачі електроенергії, що вдавалося подолати використанням генераторів.

Стійкість результатів: проєкт передбачає створення освітніх ресурсів, які будуть доступними після його завершення, а також активізацію спільноти, що підтримуватиме його цілі.

Висновки: проєкт «Смілива», спрямований на підвищення обізнаності та захист дівчат-підлітків, допоможе їм протистояти насильству в реальному і цифровому середовищах.

РОЗДІЛ 3.

РОЗБУДОВА ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКТУ

Національний рівень

- **Партнерські відносини:** започатковано співпрацю з Міністерством цифрової трансформації, освітнім проєктом #stop_sexting та ГО «Інтерньюз-Україна» для консолідації зусиль у протидії насильству в інтернеті.
- **Співпраця з кіберполіцією:** поглиблено взаємодію з Департаментом кіберполіції у спільних заходах протидії насильству над дітьми в мережі.
- **Співпраця з Управлінням ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України** у спільних заходах для ювенальних поліцейських з питань запобігання насильству над дітьми в мережі.
- **Співпраця з університетами** для розробки та пілотування інструментів підвищення кваліфікації правоохоронців у запобіганні насильству над дітьми в інтернеті.
- **Започаткована співпраця з Національною сервісною службою** Міністерства соціальної політики України та **Міністерством освіти та науки України** з питань ознайомлення зі збіркою CYBERSAFE та її розповсюдження.

Місцевий рівень

- **Налагоджено співпрацю** з усіма ключовими стейкхолдерами та місцевими спеціалістами з подолання, профілактики та запобігання онлайн-насильству над підлітками. Проведено навчання фахівців правоохоронних органів та соціальної сфери, освітян, батьків, усіх зацікавлених груп, які працюють над застосуванням та поширенням інструменту CYBERSAFE у дитячій авдиторії з фокусуванням на гендерних питаннях та специфіці роботи з дівчатами-підлітками.
- **Розробка трьох обласних стратегій цифрової безпеки дітей** під час реалізації проєкту.
- **Конкурсний відбір проєктів, підготовлених громадськими організаціями.**
- **Розробка планів дій для реалізації стратегій** протидії насильству над дітьми в мережі на місцевому рівні.
- **Підтримка локальних ініціатив шляхом надання грантів.**

Взаємодія з організаціями громадянського суспільства

Результати проекту, які значно покращили співпрацю між поліцією та іншими зацікавленими сторонами:

- **Чіткий алгоритм взаємодії** між поліцією та громадськими організаціями у випадках підозри на насильство над дітьми в мережі.
- **Цілодобова підтримка постраждалих**; доступ до послуг підтримки та захисту на місцевому рівні.
- **Посилення координації між установами**, що працюють з дітьми, для покращання якості надання допомоги.

Оцінка партнерства

1. **Відносини між бенефіціарами** є налагодженими, про що свідчать позитивні відгуки. Це сприяє забезпеченню сталих результатів реалізації проекту.

2. **Взаємодія з державними органами**: до реалізації завдань проекту залучено Міністерство внутрішніх справ України, Національна поліція України та заклади вищої освіти системи МВС (Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Донецький державний університет внутрішніх справ, Львівський державний університет внутрішніх справ, Національна академія внутрішніх справ, Одеський державний університет внутрішніх справ, Харківський національний університет внутрішніх справ). Таке партнерство дозволило запровадити сучасні підходи до протидії насильству над дітьми в мережі відповідно до міжнародних стандартів за підтримки Департаменту освіти, науки та спорту МВС, Департаменту кіберполіції Національної поліції України та Управління протидії кіберзлочинам у м. Києві.

3. **Співпраця з іншими організаціями** – Міністерством цифрової трансформації України та освітнім проектом #stop_sexтинг, спрямованих на захист дітей від сексуального насильства в мережі та партнерство з ГО «Інтерньюз-Україна» сприяло проведенню просвітницьких заходів для поліцейських.

4. **Розвиток взаємодії з іншими партнерами**: встановлені численні зв'язки для об'єднання зусиль у протидії насильству над дітьми в мережі, включаючи освітні ініціативи для правоохоронців та розробку спеціалізованих програм.

5. **Поширення знань серед підрозділів МОН та соціальної служби**, які розповсюджували збірку CYBERSAFE. Проектом було проведено для освітян онлайн-семінар з навчання та використання цих матеріалів.

Комунікаційна стратегія

На початку реалізації проекту були розроблені комунікаційна стратегія та план, через які висвітлювалася його діяльність та доносились ключові повідомлення до цільової аудиторії. Інформаційна кампанія сприяла поширенню інформації серед регіональних ко-

ординаторів та місцевих неурядових організацій, які працюють у регіонах проєкту. Особливу увагу приділили навчанню та наданню консультацій місцевим провайдером послуг та зацікавленим сторонам з протидії жорсткому поводженню з дітьми в мережі.

Основні канали комунікації включали веб-сайти та сторінки в соціальних мережах, де публікувалась інформація про проєкт, звіти, тренінги, робочі зустрічі тощо. Всі його продукти, включаючи банери, навчальні матеріали для поліцейських, необхідні в роботі з дітьми, анімаційні відеоролики, інформаційні матеріали для батьків тощо були узгоджені до використання. Діяльність проєкту також регулярно висвітлювалася на Facebook-сторінках партнерів – Ювенальної поліції України, патрульної поліції Львівської, Вінницької областей та Києва.

Протягом 2022-2024 років було опубліковано 18 матеріалів, що висвітлили ключові моменти реалізації проєкту з підвищення безпеки дітей у мережі, які охопили, зокрема тренінги, навчання, робочі зустрічі та апробацію програм, що відбулися у Львові, Вінниці та Києві. Ключовими подіями стали вебінари і тренінги, які покращили знання поліцейських у сфері онлайн-безпеки.

Загалом публікації демонструють активну діяльність проєкту, спрямовану на підвищення обізнаності та покращення навичок правоохоронців у боротьбі з насильством над дітьми в мережі, а кожен етап відзначається значним внеском у формування безпечного цифрового середовища.

РОЗДІЛ 4.

ОГЛЯД НАЙКРАЩИХ КЕЙСІВ

Успішність впроваджених практик та винесених з них уроків демонструє ефективність проектної діяльності та підтверджує суспільний запит на дії відповідної тематичної спрямованості. Обрані кейси включають вдалі практики навчання, створення ефективних механізмів для подання скарг та успішні локальні ініціативи, які можуть бути розширені та застосовані на національному рівні. Результати вказують на можливість масштабування ефективних підходів та їх впровадження в інших регіонах України для покращення боротьби з насильством над дітьми в мережі.

■ Відбір кейсів відбувався за такими критеріями

ЕФЕКТИВНІСТЬ: наскільки ефективними та успішними є розроблені в його рамках продукти проекту? Чому було запропоновано обрати саме цей кейс як найбільш успішний?

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ: які результати за кейсом, і чи досягає діяльність за ним визначених проектом цілей?

РЕЛЕВАНТНІСТЬ (АКТУАЛЬНІСТЬ): чи є актуальною діяльність за визначеним кейсом? Чи відповідає вона суспільним потребам?

ВПЛИВ: який вплив має впровадження розроблених у рамках кейсу продуктів на розширення можливостей запобігання насильству та його подолання?

СТАЛІСТЬ: чи забезпечують сталість результатів впроваджені в рамках кейсу програми / продукти / інструменти / практики?

■ За результатами інтерв'ю можна виокремити найбільш успішні кейси:

- **СYBERSAFE: ПРОТИДІЯ ОНЛАЙН НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ.**
- **НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.**
- **ЧАТ-НЕ-БОТ UNSEE - ДРУЖНІЙ ДО ДИТИНИ МЕХАНІЗМ ПОДАННЯ СКАРГ.**

Кейс 1. CYBERSAFE: ПРОТИДІЯ ОНЛАЙН НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ

Навчання та професійна підготовка спеціалістів, які працюють з дітьми, та інших суб'єктів процесу захисту прав дитини для протидії онлайн-насильству щодо підлітків

Основою кейсу є [збірник CYBERSAFE](#) з адаптованим онлайн-інструментом, навколо якого побудовано систему навчання з питань протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків. [CYBERSAFE](#) – це інтерактивний ігровий навчальний інструмент, що використовується під час семінарів і тренінгів з підлітками, надає можливість для їх онлайн та очного навчання і містить відеоконтент та матеріали для роботи з батьками або опікунами.

Посібник CYBERSAFE включає онлайн-інструмент, навчальні програми з первинної підготовки та підвищення кваліфікації відповідних фахівців, просвітницькі програми та програми з розповсюдження просвітницьких та довідкових матеріалів, а також тренінги для цільової аудиторії, в тому числі для осіб, які працюють з дітьми, а також функціональні обов'язки зацікавлених сторін, їх спроможність та канали розповсюдження інформації кінцевих бенефіціарів CYBERSAFE (підлітки). На дитячу аудиторію можна впливати у школах та позашкільних закладах, установах професійно-технічної та вищої освіти, центрах соціальної та психологічної реабілітації, спеціальних інституціях тощо.

Цільова аудиторія користувачів онлайн-інструменту: поліцейські, шкільні офіцери поліції, поліцейські служби освітньої безпеки, представники ювенальної превенції, фахівці служб у справах дітей, соціальні педагоги, фахівці із соціальної роботи, вчителі, лікарі, дитячі психологи, батьки, опікуни, батьки-вихователі, інші спеціалісти, які працюють з дітьми та окремо – з підлітками 13-16 років.

Компонент	Цільова аудиторія	Кінцеві бенефіціари	Інструмент / практика	Охоплення
Що?	Хто навчається?	Для захисту кого?	Що є продуктом?	Де?
Навчальна програма (первинна підготовка)	Представники ювенальної превенції, соціальні педагоги, соціальні працівники, батьки, опікунни та батьки-вихователі, вчителі, дитячі психологи, інші фахівці, які працюють з підлітками	Діти 13-16 років	Освітньо-методичний посібник для фасилітаторів «Навчання протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків» Проведення тренінгів для дітей 13-16 років з питань протидії насильству сексуального характеру щодо дівчат в інтернеті	Три пілотні області
Програми підвищення кваліфікації	Представники ювенальної превенції, соціальні педагоги, соціальні працівники, батьки, опікунни та батьки-вихователі, вчителі, дитячі психологи, інші фахівці, які працюють з підлітками	Діти 13-16 років	Освітньо-методичний посібник для фасилітаторів «Навчання протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків» Проведення тренінгів шкільними офіцерами поліції для дітей 13-16 років з питань протидії насильству сексуального характеру щодо дівчат в інтернеті Заняття з підлітками з числа ВПО в тимчасових при-тулках (шелтерах) та тих, що опинилися в СЖО Заняття з дітьми в центрах соціальної реабілітації та відповідних модулях - Курси відповідального батьківства	Три пілотні області
Просвітницькі програми	Для всіх груп цільової аудиторії	Всі групи цільової аудиторії (підлітки 13-16 років, діти, молодь)	Відеолекції та відеоуроки як інструменти для фасилітаторів	Три пілотні та всі інші області
Програми розповсюдження про-світницьких та довідкових матеріалів	Для всіх груп цільової аудиторії	Всі групи цільової аудиторії (підлітки 13-16 років, діти, молодь)	Методичні рекомендації, буклет «Поради батькам та опікунам щодо протидії сексуальному насильству в інтернеті»	Три пілотні та всі інші області

Онлайн-інструмент CYBERSAFE

CYBERSAFE — це інноваційний освітній профілактичний цифровий інструмент (застосунок, встановлений на смартфоні), що на реальних випадках сексуального насильства над дівчатами демонструє способи безпечного використання інтернет-ресурсів, сприяє незагрозливому спілкуванню, налагодженню безпечних здорових стосунків і гендерній рівності в мережі. Програма спрямована на формування у підлітків свідомого відповідального ставлення до онлайн-комунікації.

CYBERSAFE акцентований на безпеці в мережі підлітків віком 13-16 років з фокусом на безпеці дівчат.

Програма допомагає дівчатам та хлопцям, які активно користуються інтернетом і можуть постраждати від кривдників або стати свідками онлайн-насильства, зрозуміти та відчувати на собі кожну з цих ролей.

Важливі елементи програми та її особливості: CYBERSAFE охоплює чотири основні типи сексуального насильства, на які можуть наразитися підлітки в онлайн-середовищі.

- **Обмін сексуальними зображеннями без згоди** — ознайомлення з наслідками такої поведінки та усвідомлення неприпустимості згоди.
- **Експлуатація, примус і погрози** — розуміння ризиків маніпуляцій, що можуть відбуватися в онлайн-середовищі.
- **Сексуальне залякування** — виявлення та реагування на нього.
- **Небажана сексуалізація** — обговорення об'єктивації та сексуалізації молоді в онлайн-просторі.

Методологія трансферу знань побудована на просуванні CYBERSAFE для вивчення способів безпечного користування та реагування на чотири основні типи сексуального онлайн-насильства.

Структура та методи навчання: програма включає семінари, які можна проводити в школі або в іншому навчальному середовищі. Застосовуються такі навчальні підходи:

- сценарії з реального життя, які допомагають підліткам зрозуміти та обговорити проблеми;
- сеанси анонімного голосування для виявлення думок учасників;
- групові обговорення для розвитку критичного мислення; рольові ігри, що дозволяють учасникам практикувати різні ситуації та реакції на них.

Результати навчання

Після участі у семінарах підлітки зможуть:

- розпізнавати ознаки сексуального насильства в мережі;
- зрозуміти його емоційний вплив і наслідки для всіх учасників;
- знати способи запобігання сексуальному насильству в онлайн-середовищі;

- вміти адекватно реагувати на випадки насильства та надавати підтримку постраждалим;
- знати, куди звернутися по допомогу, і як діяти.

Адаптований для України інструментарій CYBERSAFE

Розробник програми – нідерландська організація International Child Development Initiatives. Адаптація та переклад – українська МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» (LHSI). Інструментарій розроблено за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Складові збірки CYBERSAFE

- Посібник CYBERSAFE для фасилітаторів семінару, що містить детальні інструкції та матеріали для семінарів з підлітками.
- Онлайн-інструмент CYBERSAFE, що є інтерактивною платформою, що доповнює семінари відеороликами та надає можливість практикуватися у розв'язанні сценаріїв з реального життя.
- Два тематичні анімаційні відео «Привіт, я Єва» та «Привіт, я Марк».
- Поради для батьків.

Призначення: інструментарій CYBERSAFE є матеріалом для фахівців, які працюють з дітьми та молоддю заради безпеки в онлайн-середовищі, та які прагнуть боротися з будь-якими проявами насильства в інтернеті, включаючи сексуальні домагання.

Програми навчання

Онлайн-інструмент CYBERSAFE є основою навчання в онлайн-форматі й адаптований до роботи з підлітками, що дозволяє проводити з ними інтерактивні ігри. Збірка CYBERSAFE включає посібник для фасилітаторів, міжнародний інструмент CYBERSAFE з чотирма модулями, анімаційні навчальні відеоролики для підлітків, а також рекомендації для батьків.

Навчальні програми є структурованими курсами з питань теоретичних та практичних аспектів теми сексуального онлайн-насильства з підготовки фахівців, які працюють з дітьми, та фасилітаторів.

Програми підвищення кваліфікації – це додаткові курси, що дозволяють у цій сфері поновити знання та навички фахівців з досвідом та фасилітаторів.

Просвітницькі програми – це заходи, спрямовані на підвищення обізнаності підлітків та їхніх батьків у проблемах онлайн-насильства через усі можливі групи цільової аудиторії та канали передачі інформації.

Програми розповсюдження просвітницьких та довідкових матеріалів передбачають створення та поширення буклетів, інформаційних листівок та інших ресурсів, що містять важливу інформацію про безпеку в інтернеті.

■ Освітньо-методичний посібник «Навчання протидії сексуальному онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків»

Цей посібник створено для підвищення обізнаності та підготовки фахівців, які працюють з підлітками. Пілотними майданчиками його апробування стали Київ, Вінницька та Львівська області.

Розроблення та адаптація посібника зумовлені потребою спеціалістів та фасилітаторів у конкретних знаннях та навичках, необхідних для ефективного навчання безпечній та відповідальній поведінці в онлайн-середовищі підлітків 13-16 років, а також для профілактики сексуального онлайн-насильства.

Вміст посібника

1. Навчальний матеріал для фасилітаторів

Частина 1. Сексуальне онлайн-насильство, наслідки та протидія:

- описує проблему сексуального онлайн-насильства над дівчатами;
- містить інструкції з використання онлайн-інструмента CYBERSAFE;
- включає практичні рекомендації для проведення тренінгів.

Частина 2. Плани тренінгів.

Містить чотири плани, кожен з яких зосереджений на одному з основних типів сексуального онлайн-насильства над дівчатами.

2. Онлайн-інструмент CYBERSAFE як складова посібника

Є інтерактивним ігровим інструментом для використання під час тренінгів, що дозволяє підліткам навчатися в ігровій формі, розпізнавати випадки онлайн-насильства та реагувати на них.

3. Сценарії тренінгів (готові для використання матеріали)

Проведення тренінгів на основі розроблених сценаріїв / планів, які охоплюють ключові аспекти сексуального онлайн-насильства, є нагальною потребою становлення системи цифрової безпеки, що зумовлено надзвичайно швидкими темпами розповсюдження інформації та значними масштабами охоплення цифровими технологіями дітей з раннього шкільного віку. Кожен тренінг орієнтований на обговорення специфічних випадків, що дозволяє учасникам глибше зрозуміти проблему. Тренінги спрямовані на заохочення підлітків до активного обговорення та вирішення питань, пов'язаних із безпекою в мережі.

3. Анімаційні освітні відео «Історія Єви» та «Історія Марка» створені на допомогу підліткам для розуміння проблеми онлайн-насильства, що стали також частиною промо кампанії у Facebook та YouTube. Сценарії розроблені на основі фокус-груп за участю цільової аудиторії, що дозволило врахувати досвід та погляди учасників.

4. Поради для батьків містять спеціально підготовлені матеріали та рекомендації стосовно убезпечення дітей у цифровому світі. Для підтримки батьків було розроблено та розповсюджено буклет «Поради батькам та опікунам щодо протидії сексуальному насильству в інтернеті».

Алгоритм розроблення контенту навчальних програм:

1. Ситуаційний аналіз. Збір даних (наприклад, «Швидка оцінка ситуації щодо з кібербезпеки дітей 10-18 років» із залученням фахівців з досвідом соціологічних досліджень).
2. Аналіз стейкхолдерів.
3. Розроблення контенту програми.
4. Оприлюднення й обговорення перших результатів.
5. Презентації для правоохоронців.
6. Онлайн-тренінги та зворотний зв'язок.
7. Підготовка інструментарію: створення за міжнародним досвідом збірника матеріалів, адаптованих до місцевих умов відповідно до результатів аналізу потреб.
8. Оцінка та коригування: внесення змін до програми на основі рекомендацій міжнародних експертів та результатів її апробації.
9. Впровадження.
10. Актуалізація.
11. Розповсюдження.

Приклад практичних результатів

В рамках програми CYBERSAFE було проведено чотири тренінги в Києві та Львові, в яких взяли участь 608 осіб. На тренінгах обговорювалися такі теми: поширення зображень сексуального характеру без згоди особи ; експлуатація, примус та погрози, цькування сексуального характеру, небажана сексуалізація тощо. Також проведено презентацію інструменту CYBERSAFE та відеоматеріалів для фахівців, які працюють з дітьми. Тренінги охоплювали ключові аспекти сексуального онлайн-насильства і сприяли підвищенню обізнаності учасників. Спеціалісти, які пройшли навчання, – вчителі, дитячі психологи, соціальні працівники та активісти, матимуть змогу в подальшому навчати підлітків розпізнавати види онлайн-насильства, способи їх уникнення та зупинення; дотримання безпечної поведінки в мережі, готовності просити про допомогу та підтримувати постраждалих. Кожен тренінг був орієнтований на обговорення специфічних випадків, що допомогло учасникам глибше зрозуміти проблему і сприяло активному обговоренню способів вирішення питань, пов'язаних із безпекою в інтернеті.

Анімаційні освітні відео, опубліковані на корпоративній платформі YouTube LHSI, допомогли дітям краще зрозуміти проблему онлайн-насильства та здобули популярність у глядацькій аудиторії (станом на листопад 2024 р. зафіксовано понад 4.7 тисяч переглядів).

Роздаткові матеріали для учасників освітніх заходів: посібник CYBERSAFE, методичні рекомендації та навчальна інформація для батьків і опікунів.

Кейс 2. РОЗБУДОВА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ Комплексна програма розбудови інституційної спроможності правоохоронних органів для запобігання насильству над дітьми в інтернеті та його подолання

Комплексна програма охоплює такі компоненти: навчальні програми, програми первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації, онлайн-курси / вебінари, просвітницькі програми, програми розповсюдження просвітницьких та довідкових матеріалів.

Цільова аудиторія – здобувачі базового та вищого рівня професійної освіти за відповідним напрямом підготовки в закладах вищої освіти зі спеціальними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських системи МВС України, співробітники правоохоронних органів, у тому числі поліцейські ювенальної превенції, шкільні офіцери поліції, інспектори служби освітньої безпеки, працівники кіберполіції, ін.

Кінцеві бенефіціари – дівчата, підлітки, учні 1–11 класів, молодь.

Окремим напрямом роботи за кейсом є розповсюдження знань шляхом інтеграції програми в навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності системи вищих навчальних закладів системи МВС; у навчальні плани закладів вищої освіти зі спеціальними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських системи МВС, навчальні плани первинної підготовки, навчальні плани курсів підвищення кваліфікації, інші плани службової підготовки тощо.

Алгоритм розроблення програм:

1. Підготовка концепції.
2. Партисипативна участь всіх стейкхолдерів в її обговоренні.
3. Підготовка плану та змісту програми.
4. Експертне обговорення змісту за модулями.
5. Розроблення програми.
6. Узгодження програми з відповідними правоохоронними органами.
7. Проведення тренінгів для цільової аудиторії.
8. Апробація.
9. Доопрацювання за результатами апробації.
10. Пілотування та доопрацювання програми за його результатами.
11. Контроль рівня засвоєння набутих знань.
12. Перевірка застосування набутих знань у поточній роботі з кінцевими бенефіціарами.

В рамках комплексної програми були розроблені навчальні продукти, які забезпечать сталість результатів.

Компонент	Цільова аудиторія	Кінцеві бенефіціари	Інструмент	Охоплення
Що?	Хто навчається?	Для захисту кого?	Як? Що є основою?	Де?
Навчальна програма первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації	Всі поліцейські, ювенальні поліцейські, структурні підрозділи кіберполіції, слідчі, дізнавачі, здобувачі вищої освіти закладів системи МВС	Всіх груп дітей, захист яких передбачений мандатом відповідних правоохоронних органів	Навчально-методичний посібник «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі»	Шість вищих навчальних закладів з різних областей України
Онлайн-курси / вебінари	Ювенальні поліцейські (вартові мережі), фахівці служби освітньої безпеки	Всі групи дітей, захист яких передбачений мандатом відповідних правоохоронних органів	Програми онлайн-курсів / вебінарів	Три пілотні області та всі інші
Просвітницька програма	Ювенальні поліцейські, інші зацікавлені групи*	Всі групи дітей, батьки, освітяни	Просвітницько-профілактична програма «Твоя безпека в інтернеті»	Три пілотні області та всі інші
Програма розповсюдження всіх матеріалів, у тому числі просвітницьких та довідкових	Всі зацікавлені групи Всі групи дітей	Всі групи дітей, батьків, освітян, інші зацікавлені групи	Просвітницькі та довідкові матеріали (ліфлети / стікерпаки для дітей, буклети для дорослих)	Три пілотні області та всі інші

*Матеріали для просвітницько-профілактичної роботи з дітьми та молоддю можуть використовувати всі зацікавлені групи: поліцейські ювенальної превенції, шкільні офіцери поліції, служба освітньої безпеки, працівники кіберполіції, працівники соціальної сфери, соціальні педагоги, практичні психологи закладів освіти, здобувачі базового та вищого рівня професійної освіти за відповідним напрямом підготовки, представники зацікавлених громадських організацій, ін.

■ Навчально-методичний посібник «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі»

Навчально-методичний посібник призначений для викладачів, які здійснюють професійне навчання поліцейських, та спрямований на посилення навчально-методичного інструментарію підготовки поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі. Навчально-методичний посібник складається із загальної та особливої частин, сформованих у формі тренінгових занять, що структурно складені за змістом занять навчальних, а також опису застосованих форм та особливостей їх проведення (опис вправ, тривалість, додатки та коментарі для тренерів). У загальній частині висвітлено 12 модулів (тем), які в особливій частині об'єднані відповідно до специфіки та функцій поліцейських підрозділів превентивної діяльності (4 теми); поліцейських підрозділів слідства та дізнання (2 теми), кіберполіцейських (2 теми).

Навчальні модулі в загальній частині посібника розроблені для підготовки працівників різних структурних підрозділів Національної поліції України. Модулі охоплюють такі питання:

- безпека дітей в мережі та виклики, зокрема під час воєнного стану;
- онлайн-ризиків та небезпек, з якими стикаються діти;
- базові правила та підходи до цифрової безпеки;
- система захисту прав дітей та взаємодія підрозділів поліції в реагуванні на випадки онлайн-насильства над дітьми;
- убезпечення дітей від насильства в кіберпросторі.

Модулі, запропоновані для вивчення в межах особливої частини, розроблені для підготовки окремих категорій поліцейських (ювенальної превенції, слідчих та дізнавачів, кіберполіцейських) для набуття знань у сфері безпеки дітей в мережі та необхідного реагування у межах компетенції.

Запропоновані в посібнику теми для викладання мають обиратися з урахуваннями знань та досвіду проблематики поліцейськими та можуть бути диференційовано використані як у первинній підготовці, так і в службовій – з підвищення кваліфікації.

Результати пілотування навчання за матеріалами навчально-методичного посібника: апробація проекту посібника з підготовки поліцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі відбувалася в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських та викладають дисципліни відповідної тематики. В межах апробації було охоплено 1551 здобувачів вищої освіти, слухачів первинної професійної підготовки, курсів підвищення кваліфікації та поліцейських, які в рамках службової підготовки взяли участь в інтерактивних заняттях в межах апробації програми.

■ Онлайн-курси для правоохоронних органів щодо запобігання жорсткому поводженню з дітьми в інтернеті та реагування на нього

Внаслідок змістовного наповнення проекту навчально-методичного посібника з підготовки поліцейських та його пілотування було розроблено тематику та концепцію трьох онлайн-курсів для працівників правоохоронних органів. Тематика та зміст онлайн-курсів погоджено та затверджено стейкхолдерами проекту – Управлінням ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України.

Онлайн курси

1. **Онлайн-курс «Навчай і захищай: ефективна профілактика в роботі ювенальних поліцейських для захисту дітей від насильства в кіберпросторі».** Мета курсу- підвищення компетенцій ювенальних поліцейських у здійсненні ефективної просвітницько-профілактичної роботи з питань безпеки дітей у кіберпросторі. Онлайн-курс складається з 4-х тем, кожна з яких містить тестові запитання для перевірки знань, а також фінальне тестування за результатами якого фахівці зможуть отримати сертифікат про успішне завершення курсу.

2. **Онлайн-курс «Попередження насильства щодо дітей в інтернеті».** Мета курсу- підвищення компетенцій ювенальних поліцейських у виявленні небезпечних ситуацій, пов'язаних із дітьми в інтернеті та ефективне реагування на них. Онлайн-курс складається з 5-ти тем. До кожної теми розроблені тестові запитання для перевірки знань, а також фінальне тестування, за результатами якого фахівці зможуть отримати сертифікат про успішне завершення курсу.

3. **Онлайн-курс «Основи кібербезпеки у веденні особистих та службових справ: практичні поради».** Мета курсу – надання ювенальним поліцейським базових знань та навичок захисту особистої та професійної інформації в цифровому середовищі. Онлайн-курс складається з 3-х тем.

Онлайн-курси з питань безпеки дітей в мережі для платформи дистанційного навчання працівників ювенальної превенції:

1) *Онлайн-курс «Навчай і захищай: ефективна профілактика в роботі ювенальних поліцейських для захисту дітей від насильства в кіберпросторі»:*

- сутність профілактичної діяльності, види та принципи профілактики;
- основні умови здійснення ефективної просвітницько-профілактичної роботи;
- формати превентивної діяльності з дітьми, батьками / особами, які їх замінюють, та педагогічним колективом закладів освіти;
- ресурси для планування профілактичних заходів з питань захисту дітей від насильства й експлуатації в кіберпросторі.

2) *Онлайн-курс «Попередження насильства над дітьми в інтернеті»:*

- *ризиків та небезпек, на які може натрапити дитина;*
- *особливості вчинення насильства над дітьми в кіберпросторі;*
- *ознаки (індикатори) потрапляння дитини в небезпечну ситуацію;*
- *особливості встановлення контакту та проведення відповідно до віку опитування дитини, яка постраждала від насильства в кіберпросторі.*

3) *Онлайн-курс «Основи кібербезпеки у веденні особистих та службових справ: практичні поради»:*

- *поняття та види персональних даних та особисту інформацію в мережі;*
- *основні принципи кібергігієни, безпека пристроїв та інформації;*
- *загальні поради та рекомендації щодо захисту особистих даних.*

■ Просвітницько-профілактичні програми

Просвітницько-профілактична програма «Твоя безпека в інтернеті» спрямована на формування в дітей та молоді базових компетенцій (знань, умінь та навичок) безпечної поведінки в мережі з урахуванням вікових можливостей їхнього розвитку.

Для дітей початкової школи (1–4 класи) передбачено формування розуміння безпечного часу в онлайн, що таке особиста інформація та чому нею не слід ділитися; як поводитися з інтернет-друзями та незнайомцями; що робити, коли щось непокоїть в інтернеті, та як у мережі залишатися в безпеці.

Діти, які набувають базову середню освіту (5–7 класи), матимуть змогу опанувати компетентності з персональної інформації, правил кібербезпеки, зорієнтуватися в небезпеках онлайн-простору та в способах вберегтися від них; зможуть подбати про безпеку в онлайн-спілкуванні; навчатися створювати безпечний акаунт в соціальній мережі, вмітуть визначати онлайн-небезпеки під час війни та знатимуть, як від них захиститися.

Діти старших класів (8–11 класи) набудуть компетентності в цифровій ідентичності, цифрового сліду та збереженні безпеки; розумітимуть, що таке кібербулінг та як від нього захиститися; дізнаються, які дії називаються онлайн-грумінгом, секстингом та як залишатися в безпеці від їхнього впливу; будуть обізнані в особливостях кібергігієни та перевірки інформації на достовірність; умітуть визначати онлайн-небезпеки під час війни та знатимуть, як від них захиститися.

В цілому програма «Твоя безпека в інтернеті» має на меті медіа соціалізацію дітей та молоді в сучасному світі. Упродовж 2022–2023 рр. вона була апробована працівниками поліції з учнями 1–11 класів м. Вінниці та області, м. Львова та області, Києва.

Результати апробації програми довели її актуальність та виявили практичний інтерес учнів, поліцейських та вчителів. Програма є гнучкою, адаптивною до застосування форм та методів роботи, способів взаємодії з дитячою аудиторією різних вікових груп. Мето-

дичне забезпечення програми розроблено на належному рівні, що дає можливість у короткий термін підготуватися до практичних занять.

Програма представляє розроблені тематичні заняття з дітьми різного віку відповідно до базових компетенцій безпечної поведінки в інтернеті. Кожне заняття має певну тривалість, визначену мету, план та хід проведення заняття з підготовленими до кожного етапу інформаційними повідомленнями для слухачів, методичними роз'ясненнями для ведучих, різноманітними матеріалами для проведення вправ з дітьми та списком літератури з посиланням на електронні носії.

Використання програми буде корисним для поліцейських ювенальної превенції, кіберполіцейських, шкільних офіцерів поліції з числа патрульних поліцейських, а також широкому колу освітян – практичним психологам, соціальним педагогам, класним керівникам та представникам інших суб'єктів, які проводять просвітницько-профілактичну роботу в закладах освіти з учнями 1–11 класів з попередження насильства над дітьми в інтернеті та формування їх безпечної поведінки в мережі.

Загальна інформація про результати пілотування програми в закладах освіти трьох пілотних регіонів

Апробація матеріалів просвітницько-профілактичних занять для дітей різного віку в закладах освіти пілотних регіонів проекту відбувалася з листопада 2022 по березень 2023 року. 50 ювенальних та патрульних поліцейських, які попередньо пройшли відповідне навчання, проводили в закладах освіти громад заняття з дітьми 1-11 класів. Загалом проведено 18 занять у трьох пілотних регіонах (4 – у м. Львів та Львівській області; 9 – у м. Вінниці й області та 5 – у Києві). Охоплено 330 дітей (дівчат – 162, хлопців – 168).

До матеріалів посібника додаються 4 види ліфлетів та 2 види стікерпаків для дітей різного віку про запобігання жорсткому поводженню з дітьми в інтернеті та їхньої безпеки в цифровому середовищі, а також буклети для дорослих, які дбають про безпеку дітей онлайн.

КЕЙС 3. ЧАТ-НЕ-БОТ UNSEE - ДРУЖНІЙ ДО ДИТИНИ ІНСТРУМЕНТ ПОДАННЯ СКАРГ НА НАСИЛЬСТВО В ІНТЕРНЕТІ СЕРЕД ДІТЕЙ ТА СТОСОВНО НИХ

З метою протидії насильству в Україні було розроблено та запущено чат-не-бот UNSEE – дружній до дітей інструмент подання скарг та отримання допомоги у випадках онлайн-насильства. , за допомогою якого вони зможуть швидко й анонімно поскаржитися на неприйнятний контент.

У співпраці з Управлінням ювенальної превенції Національної поліції України для протидії насильству над дітьми в інтернеті в рамках проекту було створено інструмент (онлайн-механізм) подання скарг на шкідливий онлайн-контент.

Створення чат-не-бота UNSEE:

2022 року було детально проаналізовано поточну ситуації в Україні щодо подання скарг та наявних механізмів реагування на шкідливий для дітей онлайн-контент, в тому числі на насильство в цифровому середовищі.

В рамках цього дослідження:

- проаналізовано досвід інших країн, в тому числі діючі в них онлайн-механізми подання скарг;
- вивчено існуючі нині в Україні інструменти / механізми / алгоритми подання скарг на шкідливий контент в цифровому середовищі;
- проаналізовано українське законодавство, яке регламентує механізм подання скарг на шкідливий для дітей онлайн-контент, як реагують на такі повідомлення відповідні структури та яка взаємодія між ними, а також чи є прогалини в законодавстві, які ускладнюють / знижують ефективність згаданих вище процесів;
- проведено онлайн-опитування серед дітей, в якому взяли участь 223 дитини віком від 10 до 18 років.

За результатами цього дослідження було вирішено розробити чат-не-бот «UNSEE» на платформі Telegram, що є найбільш популярною серед підлітків. Було проведено три фокус-групи з дітьми у регіонах проєкту для обговорення назви та дизайну бота, в яких взяли участь 39 дітей. Було також обговорено й узгоджено формат та назву чат-не-бота з представниками ювенальної превенції та партнерами проєкту.

Бот з назвою «чат-не-бот UNSEE» був розроблений з двома опціями:

- надання відповіді на запитання за допомогою запрограмованих алгоритмів;
- можливість онлайн-спілкування з фахівцем.

Алгоритм розроблення онлайн-механізму:

1. Підготовчий етап (аналіз міжнародного досвіду і наявних інструментів подання скарг в Україні; дослідження українського законодавства з питань реагування на шкідливий контент та недоліки в його застосуванні; проведення експертних інтерв'ю з представниками різних структур, що займаються безпекою дітей у цифровому середовищі; проведення онлайн-опитування дітей).

2. Створення концепції чат-не-бота UNSEE та розроблення дружнього до дитини інтерфейсу.

3. Апробація / тестування.

4. Запровадження в роботу.

Процес розроблення чат-не-боту UNSEE

Начальна стадія

Платформа: створено онлайн-механізм подання скарг під назвою «чат-не-бот UNSEE» у співпраці з Національною поліцією України та іншими зацікавленими сторонами. Механізм спрямований на боротьбу з насильством над дітьми в інтернеті.

Розробка та впровадження

- **Вибір платформи** на основі попереднього аналізу з урахуванням популярності соціальних мереж серед підлітків (був обран Telegram).
- **Розробка механізму:**
  - **Назва та аватарка:** у фокус-групах з участю 39 дітей обрано назву «UNSEE», яка привертає увагу підлітків. Запропоновано оновлену аватарку для привабливості чату.
  - **Функціонал:** механізм має дві функції – автоматичний чат-бот для відповідей на запитання і можливість онлайн-спілкування з фахівцем.
  - **Зміст та дизайн** розроблено у співпраці з Управлінням ювенальної превенції. Визначено порядок передачі інформації та зберігання персональних даних.

Тестування та запуск

- **Тестова версія** діяла з вересня по грудень 2023. Представники ювенальної поліції поінформували близько 1 000 дітей про запуск чат-не-бота.
- **Доступ** до нього можливий за прямим посиланням в Telegram **@Unsee_nebot** або за допомогою QR-коду».

Результати тестування (вересень-грудень 2023):

- **Користувачі:** 704 унікальні відвідувачі (відвідувач з унікальною IP-адресою).
- **Запити на живе спілкування** – 147.
- **Кількість скарг та звернень** – 49, а саме:
  - 28 – на канали, чат-боти, чати, індивідуальні акаунти в Telegram;
  - 4 – щодо булінгу онлайн та офлайн, 2 – стосовно відеоконтенту (YouTube, TikTok), 1 – на примус до обміну інтимними фотографіями;
  - 2 – на створення фейкових акаунтів;
  - 1 – на аморальний спосіб життя батьків дитини, 2 – на проблеми з комп'ютером (віруси, вірусні чат-боти).
- **Реакція та подальші дії:**
  - 14 скарг передано до поліції, одну з матерів було проконсультовано;
  - 4 скарги на конкретні Telegram-канали та чати передані Департаменту кіберполіції;
  - 1 скарга на трансляцію жорстокої онлайн-гри в TikTok перебуває під наглядом правоохоронців;
  - 1 скарга отримала відповідь про відсутність складу злочину;
  - 1 користувач надав контактні дані для зв'язку з поліцією; всі інші – ні.

Підґрунтя розроблення чат-не-боту UNSEE

Результати онлайн-опитування дітей 10-18 років: 65% розуміють, що таке шкідливий контент, але 40% нікому й ніколи не повідомляли про нього; 21,5% не були впевнені в ефективності реагування; 46,6%) вважали, що це «не їхня справа». Аналіз показав, що наявні механізми подання скарг на контент не враховують потреб дітей та орієнтовані переважно на дорослих.

Координаторка проєкту Олена Шипіленко зазначила, «що команда розробників була вражена таким результатом дослідження, і це спонукало до розширення первинної задачі, адже UNSEE – не просто спосіб поскаржитися чи повідомити про порушення. Це – канал зв'язку з дорослими – психологами, соціальними працівниками та поліцейськими, які уважно вислухають, дадуть пораду й заспокоять, а якщо є склад злочину – то відкриють справу».

З 2024 року чат-не-бот працює в повному режимі. Консультації дітям надають 2 оператори.

Тестування чат-не-бота

Представники ювенальної поліції поінформували дітей про чат-не-бот UNSEE на заняттях, в ході яких близько тисячі з них отримали доступ до нього. Лише за період тестування (вересень – грудень 2023 року) ним скористалися 704 унікальні відвідувачі (користувачі), з яких 147 запросили «живе спілкування». Оператори зафіксували 49 скарг та звернень, включаючи випадки булінгу, шкідливого відео-контенту, фейкових акаунтів, примусу до обміну інтимними фото, проблеми з вірусами та інше. Деякі скарги були передані до Департаменту кіберполіції та інших правоохоронних органів.

Технічна та консультаційна підтримка Національної поліції

Розробка онлайн-механізму відбувалась у співпраці з представниками поліції, зокрема представник ювенальної превенції був членом робочої групи з його створення. Проводились регулярні зустрічі з регіональними представниками поліції для їх інформування про особливості роботи чат-не-бота. Згодом було підписано Меморандум про співпрацю з Управлінням ювенальної превенції.

Керівник відділу європейської інтеграції, належного управління і верховенства права та громадянського суспільства Представництва ЄС в Україні Асьєр Сантільян зазначив, що цей механізм допоможе не лише правоохоронним органам захищати права дітей, а й створювати культуру цифрового самозахисту.

«Відповідальне ставлення до середовища, зокрема й цифрового, – це не лише про грамотність і дотримання правил безпеки, але й про готовність самих підлітків зробити свій внесок у спільну справу», – зазначив пан Асьєр Сантільян.

«UNSEE – це наш крок назустріч підліткам, яким ми хочемо сказати: «Не залишайте злочинців невидимими й непокараними! Ми на вашому боці, дайте нам знати – і ми підхопимо ініціативу», – зазначив начальник Управління ювенальної превенції Національної поліції України пан Василь Богдан.

Станом на 10 жовтня отримано 1459 звернень, операторами зареєстровано 184 скарги, 54 з них були передано на розгляд поліції (деякі користувачі скаржились на окремі телеграм-канали чи дописи); 7 дописувачам про випадки шахрайства в інтернеті було рекомендовано подати онлайн-звернення до кіберполіції.

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Успішні кейси створюють основу для подальшого поширення здобутків проєкту на всю територію України, забезпечуючи доступ до знань і ресурсів, необхідних для підвищення безпеки підлітків в інтернеті. Кейси можуть слугувати моделлю для інших регіонів, що сприятиме створенню безпечного цифрового середовища для дітей. Досвід проведених у трьох пілотних регіонах тренінгів із залученням представників правоохоронних органів та соціальних служб свідчить, що міжсекторальний дитиноцентричний підхід на рівні громади може стати підґрунтям протидії онлайн-насильству. Цей досвід варто поширювати на всій території України, забезпечуючи доступ до навчання та ресурсів, що підвищують обізнаність дітей та підлітків про безпеку в інтернеті. Опанувавши освітні програми, розроблені у межах проєкту, вони зможуть розпізнавати ознаки сексуального онлайн-насильства, усвідомлювати можливі наслідки для всіх учасників ситуації, а також знати, як запобігти подібним випадкам та як реагувати на них. Набуті підлітками навички дозволять їм підтримувати постраждалих, які зазнали онлайн-насильства, а успішні кейси не лише сприятимуть формуванню в них відповідальної поведінки, а й допоможуть створювати безпечний цифровий простір для всіх.

1 кейс. Збірник та навчальна програма CYBERSAFE є важливим інструментом у формуванні свідомого та відповідального ставлення до комунікації в мережі серед підлітків, а також протидії сексуальному онлайн насильству щодо дівчат. Програма розрахована на підлітків віком 13–16 років і допомагає розпізнати різні форми сексуального насильства в інтернеті, включаючи обмін зображеннями без згоди, експлуатацію та залякування. Завдяки використанню інтерактивних методів навчання – рольових ігор та моделювання сценаріїв з реального життя підлітки отримують практичні навички, які дозволять їм не лише виявляти такі ситуації, але й адекватно на них реагувати.

Завдяки адаптації програми CYBERSAFE до українського контексту всі зацікавлені сторони отримують можливість покращити свою обізнаність з питань протидії насильству в онлайн-середовищі, в тому числі сексуальному онлайн-насильству стосовно дівчат-підлітків, а також навчатися підтримувати постраждалих та шукати допомогу. Важливою складовою програми є інструментарій, що включає посібники для фасилітаторів та онлайн-гру, яка допомагає підліткам практикуватися у вирішенні реальних проблем в різних ролях в ігровій формі, нібито проживаючи певні ситуації. Це забезпечує ефективність навчання та сприяє формуванню культури безпеки в цифровому просторі.

Реалізація CYBERSAFE в Україні демонструє позитивні результати, зокрема через проведення тренінгів для спеціалістів, які працюють з молоддю. Ця програма не лише підвищує їхню обізнаність, але й забезпечує активне залучення підлітків до обговорення важливих питань безпеки в інтернеті.

Програма CYBERSAFE має потенціал для її впровадження в усіх регіонах України, що, безумовно, сприятиме захищеності дітей, підлітків та молоді в онлайн-середовищі. В розповсюдженні інструменту CYBERSAFE також зацікавлені МОН та Національна соціальна служба.

2 кейс. Навчання поліцейських протидії онлайн-насильству є запорукою змін у процесі убезпечення дітей в кіберпросторі. В межах проєкту було розроблено два посібника: навчально-методичний «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань убезпечення дітей у кіберпросторі» та «Твоя безпека в інтернеті» – для дітей. Перший посібник призначений для професійного навчання поліцейських та спрямований на посилення навчально-методичного інструментарію підготовки поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань забезпечення безпеки дітей у кіберпросторі. Він може використовуватись для проведення навчальних занять під час первинної професійної підготовки поліцейських, а також у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання післядипломної освіти та службової підготовки поліцейських.

Другий посібник «Твоя безпека в інтернеті» є корисним для використання поліцейськими ювенальної превенції, шкільними офіцерами поліції та працівниками кіберполіції у проведенні просвітницько-профілактичних занять з учнями 1–11 класів закладів освіти. Тобто перший посібник застосовується для навчання поліцейських у межах різних видів підготовки, другий – вже безпосередньо у роботі з дітьми в закладах освіти.

Відгуки школярів, учителів та представників правоохоронних органів свідчать про позитивний вплив проєкту на формування безпечної поведінки дітей в інтернеті, що викликало інтерес і бажання його запровадження в інших областях України. Гнучкість та адаптивність проєкту дозволяють враховувати специфіку регіонів, що робить його корисним для широкого кола фахівців, які працюють з дітьми та підлітками. Завдяки створенню таких матеріалів, як ліфлети та буклети, навчальна програма стає доступною не лише для працівників поліції та освітян, а й для батьків та представників громадських організацій.

Посібники «Підготовка поліцейських підрозділів превентивної діяльності, слідства та дізнання, кіберполіцейських з питань убезпечення дітей у кіберпросторі» та «Твоя безпека в інтернеті» мають значний потенціал для поширення на всю територію України, оскільки апробація в трьох пілотних регіонах підтвердила не лише актуальність, а й ефективність підходів, які використовуються.

З огляду на позитивні результати програма може стати основою для вдосконалення системи просвітницько-профілактичної роботи в Україні, що забезпечить дітей і молодь необхідними знаннями для безпечного користування інтернетом та запобігання насильству в цифровому середовищі. Таким чином, реалізація програми на державному рівні стане важливим кроком у напрямі захисту дітей та забезпечення їхньої безпеки в умовах сучасного інформаційного суспільства.

3 кейс. Чат-не-бот UNSEE є важливим інструментом, створеним для надання підліткам безпечного і зручного способу подання скарг на неприйнятний контент у боротьбі з онлайн-насильством.. Його розробка базувалася на глибокому аналізі потреб підлітків та особливостях цифрового середовища, що дозволило створити механізм, який враховує специфіку їх спілкування. Використання популярної платформи Telegram робить UNSEE доступним та зручним для молоді, що сприяє більшій активності користувачів у повідомленні про випадки насильства в інтернеті та наявності небезпечного контенту.

Результати тестування чат-не-бота UNSEE вказують на його високу ефективність. За короткий час роботи він отримав значну кількість звернень від підлітків, що свідчить про їх готовність застосовувати нові інструменти для захисту своїх прав на безпечне кори-

ствання інтернетом не лише допомагатиме їм виявляти порушення, але й формуватиме культуру відповідального ставлення до цифрового середовища. З огляду на успішну апробацію та позитивний відгук користувачів UNSEE має великий потенціал для поширення на всій території України. Подальше впровадження чат-не-бота передбачає його активну популяризацію та вдосконалення функціональності, що дозволить привабити ще більше підлітків до користування ним. Співпраця з правоохоронними органами і фахівцями у сфері психології також сприятиме створенню довіри між підлітками та дорослими, що, в свою чергу, забезпечить ефективніший захист дітей у цифровому світі. Отже потенціал UNSEE може стати важливим елементом системи безпеки дітей в Україні, а його подальша підтримка є важливою після завершення проєкту.

■ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендація 1. Масштабування пілотного проєкту на всю територію України із запровадженням інструментів / практик за кейсами в роботу відповідних установ всіх регіонів країни. З огляду на це доцільно розглянути питання ініціювання другої фази проєкту збільшеним охопленням цільової аудиторії, що, відповідно, збільшить кількість кінцевих бенефіціарів проєкту (дітей, підлітків, молоді). Окрему увагу слід приділити трансферу знань серед офіцерів служби освітньої безпеки.

Рекомендація 2. Навчання поліцейських як агентів змін у протидії онлайн-насильству. Необхідно збільшити рівень охоплення навчанням фахівців з цього напрямку, інтегрувавши специфічні модулі у навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності вищих навчальних закладів системи МВС, в тому числі в навчальні плани закладів вищої освіти зі спеціальними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських системи МВС, навчальні плани первинної підготовки, навчальні плани курсів підвищення кваліфікації, інші плани, в тому числі службової підготовки тощо. Також доцільно додати тренінговий формат подачі інформації до академічного.

Рекомендація 3. Зміцнення партнерства, залучення ключових зацікавлених сторін для забезпечення синергії. В Україні доцільно послідовно налагоджувати стратегічне партнерство з ключовими зацікавленими сторонами для забезпечення захисту прав дітей на цифрову безпеку, у тому числі за проєктами та програмами Делегації ЄС в Україні, Ради Європи, ЮНІСЕФ, Фонду народонаселення ООН, ООН-жінки тощо. В цьому контексті слід створити національну платформу трансферу знань «СТОП онлайн-насильству», що слугуватиме джерелом знань та об'єднувальним майданчиком всіх зацікавлених сторін, які підтримують права дітей на цифрову безпеку, включаючи організації громадянського суспільства та приватний сектор, для обміну знаннями, проведення консультацій і координації заходів в інтересах дітей на управлінському та технічному рівнях.

Рекомендація 4. Безперервні дії для досягнення сталих результатів. В Україні має приділятися увага забезпеченню сталих результатів за наслідками проєктної діяльності у пілотних регіонах. Для досягнення максимальних результатів з наявними ресурсами необхідно обирати пріоритетні напрями для наступних етапів роботи, за якими може бути продовжена діяльність з профілактики онлайн-насильства.

Рекомендація 5. Локалізація. З огляду на специфіку поточного стану реформи децентралізації необхідно розробити алгоритм поширення CYBERSAFE на місцевому рівні,

тобто на рівні громади, що забезпечить швидкі результати щодо збільшення темпів охоплення дитячої аудиторії з метою їх убезпечення від насильства в інтернеті.

Рекомендація 6. Інституціоналізація моделей / кейсів. Для забезпечення позитивних зрушень доцільно розробляти дорожні карти дій масштабування пілотних моделей та успішних кейсів. Впровадження ефективних дорожніх карт за кейсами та більш сфокусоване планування діяльності за ними забезпечить більш широке охоплення дитячої аудиторії та знизить рівень вразливості дітей. Також важливим є залучення батьків до розв'язання визначених проблем у сфері онлайн насильства.

Рекомендація 7. Превенція. В сучасному цифровому світі профілактика насильства має виключно важливу роль. Цифрова реальність стає складовою частиною життєдіяльності сучасних підлітків, проте вони нерідко потрапляють в небезпечні ситуації, що супроводжуються небезпечними діями. Ризикована цифрова поведінка взаємопов'язана з властивостями підліткового віку та особливостями оточення, зумовлена браком знань про цифрову безпеку, тому в профілактичній роботі з підлітками в та запобіганню онлайн-насильству важливо застосовувати сучасні інструменти та нові підходи, в тому числі розроблені впродовж проєкту.

Рекомендація 8. Актуалізація. З огляду на швидкі зміни в онлайн-середовищі вкрай необхідно постійно поширювати актуальну інформацію про нові ризики та виклики. Наприклад, можна розглядати як насильство втручання дорослого в контент онлайн-ігор для підлітків з пропозицією обміну своїх фото на бонуси для переходу на новий рівень гри тощо.

Рекомендація 9. Активна участь дітей та підлітків. В сучасному світі планування заходів для підлітків має відбуватися з їхньою участю, тож необхідно їх долучати до обговорення та розроблення дієвих інструментів протидії насильству. Доцільно залучати більше молоді до підтримки та партнерства в навчанні «рівний – рівному».

Рекомендація 10. Адвокація та поширення інформації, диверсифікація каналів поширення інформації, розповсюдження інноваційних, цифрових та інтерактивних інструментів запобігання онлайн-насильству з метою його профілактики має здійснюватися систематично, а навчання навичкам цифрової грамотності має враховувати принципи цифрової безпеки та профілактики насильства. Слід поширювати інформацію про CYBERSAFE шляхом розміщення QR кодів у громадських містах, хабах та інших місцях, популярних серед підлітків. Доцільно залучати соціально відповідальний бізнес, насамперед у сфері ІТ.

Рекомендації за кейсами

Кейс	Масштабування	Напрями вдосконалення
<p>СУБЕРСАЙФ: протидія онлайн-насильству щодо дівчат-підлітків (впровадження програми навчання спеціалістів, які працюють з дітьми, основам протидії онлайн-насильству щодо підлітків (хлопців та дівчат) на основі адаптованої моделі СУБЕРСАЙФ)</p>	<p>Охопити всі регіони України (поширити досвід та інформативну про модель СУБЕРСАЙФ, налагодити навчання, розповсюдити матеріали, організувати навчальні візити</p>	<p>Охопити навчанням інспекторів СОБ та молодіжних працівників структур, які спеціалізуються на питаннях розвитку молоді та спорту Налагодити підготовку тренерів для збільшення охоплення навчанням учасників процесу протидії насильству (місцевих фахівців, загальнонавчальних осіб, популярних осіб тощо)</p> <p>Застосувати дитиноцентричний підхід для забезпечення підлітків на рівні громади</p> <p>З урахуванням досвіду Києва налагодити системну роботу на рівні громади шляхом підготовки протоколів роботи за апробованим алгоритмом (визначення проблем, бенефіціарів, стейкхолдерів, створення робочої групи ССД з правоохоронними органами, розроблення планів взаємодії, залучення інших дотичних підрозділів міських органів виконавчої влади, НУО, доопрацювання наявних продуктів з урахуванням аналізу потреб, складання планів, забезпечення постійного моніторингу реалізації планів тощо)</p> <p>Залучати батьків та батьківські спільноти до своєчасного виявлення проблем дітей, пов'язаних з насильством, та відповідного реагування на нього</p>
<p>Розбудова інституційної спроможності правоохоронних органів для запобігання насильству над дітьми в інтернеті (впровадження комплексної програми) та його подолання</p>	<p>Охопити всі регіони України (поширити досвід, налагодити навчання, розповсюдити матеріали)</p>	<p>Удосконалити та розширити контент програми (збільшити кількість навчальних модулів відповідно до потреб цільової аудиторії)</p> <p>Постійно актуалізувати контент з урахуванням швидких змін онлайн-середовища та темпів розповсюдження інформації Налагодити підготовку тренерів для більшого охоплення навчання представників правоохоронних органів, інших учасників процесу протидії насильству для підвищення ефективності роботи поліцейських з усіма зацікавленими групами (діти, батьки, прийомні батьки, патронатні вихователі, освітяни, психологи, ін.)</p>
<p>ЧАТ-НЕ-БОТ UNSEE- дружній до дитини механізм подання скарг на насильство в інтернеті серед дітей та стосовно них</p>	<p>Поширити в усіх регіонах України інформацію про ЧАТ-НЕ-БОТ UNSEE</p>	<p>Удосконалити механізми швидкого реагування та психологічної допомоги</p> <p>Розробити механізми реагування на скарги через внесення змін до відповідного нормативно-правового забезпечення</p>

ДОДАТКИ

Додаток 1. Звіт за результатами оцінювання

Відповідно до методології проведено 12 інтерв'ю з ключовими стейкхолдерами та бенефіціарами.

Узагальнення результатів за підсумками відповідей:

Блок 1.	
Чи досягає проєкт мети? Чи сприяє проєкт впровадженню сучасних стандартів та ефективних інструментів у правоохоронній системі в Україні для забезпечення дітей у цифровому світі?	Так – 100% відповідей
Чи сприяє проєкт впровадженню в правоохоронній системі України сучасних стандартів та ефективних інструментів для забезпечення дітей у цифровому світі?	Так – 100% відповідей
Чи підвищився, на вашу думку, рівень професійних знань співробітників правоохоронних органів з питань боротьби з насильством щодо дітей в інтернеті завдяки проєкту?	Так – 100% відповідей
Чи покращилась завдяки проєкту міжсекторальна співпраця у запобіганні випадкам онлайн-насильства стосовно дітей в Україні та реагуванні на них?	Так – 100% відповідей
Блок 2.	
Що, на вашу думку, було в проєкті найбільш успішним?	CYBERSAFE, комплексне навчання правоохоронців
Оцініть, будь ласка, рівень узгодженості з вашими потребами та з іншими ініціативами у відповідній сфері	5 – 100% відповідей за шкалою від 1 до 5, де 5 найкраще значення
Оцініть, будь ласка, наскільки значимим був вплив від діяльності в рамках цієї діяльності	5 – 100% відповідей за шкалою від 1 до 5, де 5 найкраще значення
Оцініть, будь ласка, рівень сталості результатів діяльності в рамках кейсу, маючи на увазі прогноз позитивних зрушень після завершення проєкту?	5 – 100% відповідей за шкалою від 1 до 5, де 5 найкраще значення
Блок 3.	
Що є найбільш значимим результатом проєкту?	Розгорнуті відповіді
Що треба удосконалювати?	Розгорнуті відповіді

Які групи стейкхолдерів відчули цей вплив?	Розгорнуті відповіді, в цілому всі відповідні групи бенефіціарів - 100% відповідей.
Які недоліки проєкту можете назвати?	Відсутні- 100% відповідей.
Блок 4.	
Оцініть від 0 до 5 можливість масштабування кейсу.	5 – 100% відповідей за шкалою від 1 до 5, де 5 найкраще значення.
Оцініть від 0 до 5 можливість удосконалення контенту, виробленого за кейсом.	4, 8 – середнє значення, 84% відповідей з оцінкою «5» за шкалою від 1 до 5, де 5 найкраще значення.

Приклад відповіді на опитування представника Нацполіції

Відповіді на питання дослідження ГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» в рамках проєкту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в інтернеті»

Блок 1

1.1. Так

1.2. Так

1.3. Так

1.3. Так

Блок 2

2.1. Створення посібника «Твоя безпека в інтернеті: попередження насильства щодо дітей в інтернеті та формування безпечного середовища», Даний посібник використовується усіма працівниками ювенальної превенції під час здійснення превентивних заходів із дітьми та є цінним інструментом у даному напрямі роботи.

2.2. Оціночне значення – 5

2.3. Оціночне значення – 5. Найбільшого впливу від цієї діяльності відчули поліцейські ювенальної превенції структурних підрозділів головних управлінь Національної поліції в областях та м. Києві.

2.4. Оціночне значення – 5. В будь-якому випадку здійснена діяльність в рамках проєкту залучила велику кількість стейкхолдерів у питанні подолання насильства щодо дітей з використанням мережі Інтернет.

Блок 3

Покращення (удосконалення) наявних інструментів здійснення діяльності в напрямі подолання насильства щодо дітей в інтернеті, постійне проведення превентивних заходів у даній сфері, оскільки превенція має носити систематичний характер.

Удосконалення навичок проведення превентивної роботи у напрямі попередження насильства щодо дітей із використанням цифрового середовища шляхом участі у тренінгах з підвищення кваліфікації.

Всі групи

Відсутні.

Блок 4

4.1. Оціночне значення – 5

4.2. Оціночне значення – 5

Список ключових інформантів:

1. Представники членів консорціуму (координатори проєкту від трьох імплементуючих партнерів).
2. Представник секції з питань захисту дітей, Представництво Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ), Київ.
3. Представник Управління ювенальної превенції Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України.
4. Регіональні координатори проєкту (Вінницька область, Львівська область, м. Київ).
5. Представник Служби у справах дітей м. Києва.
6. Представник Служби у справах дітей м. Львова.
7. Представник сектору протидії домашньому насильству головного управління Національної поліції у Львівській області.
8. Представник Одеського державного університету внутрішніх справ МВС України.
9. Представник НУО «Право на сім'ю».

Додаток 2. Методологія дослідження

■ МЕТОДОЛОГІЯ

дослідження з вивчення кейсів, оцінки ефективності практик, інструментів та досвіду реалізації Проєкту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в інтернеті»

Проєкт «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в інтернеті» впроваджується за фінансової підтримки Європейського Союзу. Діяльність проєкту спрямована на підвищення спроможності правоохоронних органів та організацій громадянського суспільства забезпечувати цифрові права дітей та створювати ефективні сучасні інструменти реагування на жорстоке поводження з ними. Проєкт також спрямований на посилення ролі організацій громадянського суспільства у формуванні політики, спроможної покращити управління у сфері подолання онлайн-насильства щодо дітей та їх убезпечення в кіберпросторі.

Виконавці проєкту: Всеукраїнська благодійна організація «Український фонд «Благополуччя дітей», Громадська організація «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер», Міжнародна громадська організація «Соціальні ініціативи з охорони праці і здоров'я».

Тривалість проєкту: 36 місяців (січень 2022 – грудень 2024).

Географія проєкту: Вінницька, Львівська області та м. Київ. Після пілотування заходів у трьох областях досвід буде поширено в інших регіонах України.

Мета проєкту: впровадження сучасних стандартів та ефективних інструментів у правоохоронну систему України для убезпечення дітей у цифровому світі.

Для досягнення цієї мети передбачено:

1. Підвищити рівень професійних знань працівників правоохоронних органів з питань боротьби з насильством щодо дітей в інтернеті.
2. Покращити міжсекторальну співпрацю в запобіганні онлайн-насильству щодо дітей в Україні та реагуванні на його випадки.

Аналіз ситуації

Інтернет відкриває великий світ можливостей для всебічного розвитку особистості; є джерелом освіти і спілкування, надає платформи для творчості і розваг, розвиває цифрову грамотність і технологічні навички. Водночас збільшуються ризики, які загрожують життю, добробуту і безпеці дітей. Назвемо найнебезпечніші з них.

Зловживання особистими даними. Діти часто не усвідомлюють, що їхня особиста інформація (ім'я, адреса, фотографії тощо) може стати доступною для неправомірного використання через соціальні мережі, форуми або інші онлайн-платформи і призвести до непередбачуваних наслідків – крадіжки особистих даних, кібершантажу, ін.

Кібербулінг та онлайн-знуцання, секстинг і грумінг, сексторшн і спілкування з незнайомцями в соцмережах і под. Діти можуть постраждати від цифрового насильства,

образ, погроз або інших форм знуцання (мобінгу) в мережі, що може суттєво вплинути на їхню психічну та емоційну стійкість.

Неадекватний контент. Діти можуть випадково або навмисно натрапити на матеріали або веб-сайти з небезпечним чи неадекватним контентом (насильство, порнографія, наркотики тощо).

Кіберзлочинність і шахрайство. В інтернеті чимало ризиків від шахраїв, які намагаються використати дітей у своїх інтересах, зокрема у фішингу або інших кіберзлочинних активностях.

Особливо актуальна кібербезпека дітей під час війни, коли в онлайн-середовищі вони наражаються на дезінформацію, психологічний вплив ворогів, кібершпигунство, перехоплення особистих даних тощо.

Україна поступово працює над вирішенням цих проблем шляхом навчання дітей, батьків та вчителів безпечному користуванню інтернетом. Підвищується роль правоохоронних органів у розслідуванні кіберзлочинів та захисті дітей від кібернебезпеки, формуванні в них імунітету до кіберзагроз шляхом навчання їх розпізнавати та забезпечуючи їхній доступ до підтримки й захисту в разі проблем.

Питання кібербезпеки дітей в Україні потребує комплексного підходу: це – освіта, законодавче врегулювання та підтримка відповідних установ і громадськості в дієвому захисті молодого покоління від загроз онлайн-середовища.

Слід зазначити, що попри значні виклики воєнного стану Україна робить важливі кроки в напрямі кібербезпеки дітей. Вдосконалення правової бази, розширення міжнародної співпраці, покращення технічної оснащеності та підвищення рівня освіти в цій сфері сприяють зміцненню кіберзахисту країни в цілому з урахуванням динамічного характеру, тож постійне оновлення стратегій та методів захисту залишається в пріоритеті.

Мета та завдання дослідження

Мета: здійснення оцінки ефективності практик, інструментів та досвіду реалізації проекту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в інтернеті», вивчення кейсів (практик та застосування інструментів), підготовка звіту з кейс-стаді для поширення кращих практик в інших регіонах України з метою посилення спроможності ключових стейкхолдерів протидіяти насильству щодо дітей.

Завдання:

- узгодження інструментів, графіка дослідження кейсів та вивчення досвіду проекту;
- аналіз його документів та підготовку Початкового звіту;
- вивчення проектної діяльності трьох партнерів консорціуму за тематичною спрямованістю (навчання представників правоохоронних органів, адаптація міжнародних інструментів, надання грантів тощо);
- збір даних у трьох цільових регіонах проекту (Київ, Вінницька та Львівська області);

- аналіз та вибір кейсів за критеріями результативності, релевантності, сталості, здатності до масштабування (вибір 4 кейсів різної тематичної спрямованості, один з яких – за проектним підходом);
- залучення- ключових партнерів проекту, регіональних координаторів та фахівців трьох партнерських організацій, які його впроваджують, до збору даних для опису обраних кейсів;
- опис не менше ніж чотирьох передових кейсів / практик проекту та визначення його головних уроків національного та місцевого рівнів;
- підготовку звіту про вивчені кейси та висновки (до 30 сторінок українською мовою) та резюме звіту (до 3 сторінок);
- підготовку та представлення основних кейсів проекту місцевим та національним партнерам.

Етапи дослідження:

1. Аналіз документів проекту (кабінетне дослідження).
2. Верифікація (вибіркова перевірка звітних документів).
3. Кейс-стаді (вибір, вивчення та опис кейсів).
4. Три напівструктурованих інтерв'ю національних фахівців проекту (як мінімум двох різного рівня від імплементуючих партнерів).
5. Три напівструктурованих інтерв'ю регіональних координаторів та інших фахівців / експертів про впроваджені на регіональному рівні практики та інструментів.
6. Два напівструктурованих інтерв'ю партнерів та бенефіціарів проекту.
7. Інтерв'ю з комунікаційною командою для вибору історій успіху кожного кейсу.

Напрями аналізу кейсів

В ході дослідження будуть уточнені основні критерії відбору кейсів, характеристики практик, інструменти та підходи, вироблені у ході проекту шляхом аналізу:

- інформації про кейси та інструменти протидії насильству дітей в інтернеті у трьох пілотних регіонах;
- виділених ключових переваг для поширення ефективних кейсів та інструментів протидії насильству дітей в онлайн-середовищі в Україні;
- рівня та характеру адаптації міжнародного досвіду забезпечення сучасних стандартів первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів для боротьби з онлайн-насильством;
- результатів застосування онлайн-курсів для представників правоохоронних органів із запобігання насильству щодо дітей в інтернеті та відповідне реагування на нього;

- шляхів та методів подальших заходів з посилення спроможності зацікавлених сторін.

Результати кейс-стаді будуть описані з урахуванням таких критеріїв:

- релевантність (актуальність);
- когеренція (узгодженість);
- результативність;
- вплив;
- сталість.

Етичні аспекти дослідження

Процедурами дослідження передбачено дотримання ключових етичних принципів: добровільність, конфіденційність, сприяння реалізації прав дитини та убезпечення її від насильства, також захист її персональних даних.

Додатки до методики

ГАЙД З НАПІВСТРУКТУРОВАНОГО ГЛИБИННОГО ІНТЕРВ'Ю

Розділ 1. Знайомство. Представлення мети дослідження та інтерв'юера. Респондент – організація, посада, функції.

Розділ 2. Інформування респондента про мету та завдання дослідження, анонімність зібраних даних, обговорення згоди на проведення запису інтерв'ю.

Розділ 3. Опис діяльності та результатів проєкту.

Розділ 4. Кращі практики проєкту, вибір кейса за критеріями.

Розділ 5. Опис кейса за евалюаційними запитаннями:

РЕЛЕВАНТНІСТЬ (АКТУАЛЬНІСТЬ)

- Чи релевантною є діяльність за визначеним кейсом?

КОГЕРЕНЦІЯ (УЗГОДЖЕНІСТЬ)

- Наскільки узгодженою та сумісною є діяльність за визначеним кейсом з іншими інтервенціями у відповідній сфері?

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

- Чи досягає діяльність за визначеним кейсом цілей?

ВПЛИВ

- Який вплив має діяльність за визначеним кейсом на розвиток відповідної сфери?

СТАЛІСТЬ

- Чи забезпечує діяльність за визначеним кейсом сталість результатів?

Розділ 6. Рекомендації до поширення досвіду.

Розділ 7. Опитування за блоками.

ОПИТУВАННЯ

Блок 1.	<p>Чи досягає проєкт мети? Чи сприяє впровадженню сучасних стандартів та ефективних інструментів у правоохоронну систему України для забезпечення дітей у цифровому світі?</p> <p>Чи сприяє проєкт впровадженню в правоохоронну систему України сучасних стандартів та ефективних інструментів для забезпечення дітей у цифровому світі?</p> <p>Чи підвищився, на вашу думку, рівень професійних знань співробітників правоохоронних органів у питаннях боротьби з насильством щодо дітей в інтернеті завдяки проєкту?</p> <p>Чи покращилась завдяки проєкту міжсекторальна співпраця і запобігання випадкам онлайн-насильства стосовно дітей в Україні та реагування на них?</p>
Блок 2.	<p>Що, на вашу думку, було в проєкті найбільш успішним кейсом?</p> <p>Оцініть, будь ласка, рівень узгодженості ваших потреба з іншими ініціативами у відповідній сфері?*</p> <p>Оцініть, будь ласка, рівень значимості впливу діяльності в рамках цієї діяльності?*</p> <p>Оцініть, будь ласка, рівень сталості результатів діяльності в рамках кейсу, маючи на увазі прогноз щодо позитивних зрушень після завершення проєкту?*</p>
Блок 3.	<p>Що є найбільш важливим, вагомим Який результат проєкту є найбільш вагомим?</p> <p>Що треба удосконалювати?</p> <p>Які групи стейкхолдерів відчули цей вплив?</p> <p>Які недоліки проєкту можна зазначити? На які недоліки проєкту слід звернути увагу?</p>
Блок 4.	<p>Оцініть можливість масштабування кейсу*.</p> <p>Оцініть можливість удосконалення контенту, виробленого за кейсом*.</p>

*Оцінки за шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення

СКРИПТ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

<<Ім'я>>, вітаю!

Мене звати _____, і на замовлення LHSI маю дослідити результати проєкту «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей

в інтернеті» з метою вивчення досвіду проєкту та вибору найкращих кейсів для подальшої реплікації.

Мета інтерв'ю – обговорення результатів та досягнень проєкту, його найбільш успішних кейсів та наслідків їхнього впливу. Тривалість – 1,5-2 години.

Ваша думка дуже важлива для нас

Може приділити час	Не може
<i>Продовжуємо</i>	<i>фіксуємо фідбек</i> <i>фіксуємо актуальність інформації</i> <i>виокремлюємо релевантне та головне</i>
В (назва) області реалізувався проєкт «Розширення можливостей правоохоронних органів у подоланні насильства щодо дітей в інтернеті». Як, на Вашу думку,.....	
1.1 Чи досяг проєкт мети? Чи сприяв запровадженню ефективних інструментів в діяльність правоохоронної системи України для убезпечення дітей у цифровому світі?	
Так	Ні
<i>Ставимо позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	<i>Ставимо позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>
1.2. Чи підвищився, на Вашу думку, рівень професійних знань співробітників правоохоронних органів з питань боротьби з насильством над дітьми в інтернеті?	
Так	Ні
<i>Ставимо позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	<i>Ставимо позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>
1.3 Чи покращилася завдяки проєкту міжсекторальна співпраця в запобіганні онлайн-насильству щодо дітей в Україні та реагуванню на його випадки?	
Так	Ні
Який кейс можете визначити найбільш успішним і чому?	
2.2. Чи можете кейс, визначений Вами як найбільш успішний, охарактеризувати з урахуванням таких критеріїв: РЕЛЕВАНТНІСТЬ (АКТУАЛЬНІСТЬ) Чи релевантною є діяльність за визначеним кейсом? КОГЕРЕНЦІЯ (УЗГОДЖЕНІСТЬ) Наскільки узгодженою є сумісна діяльність за визначеним кейсом з іншими інтервенціями у відповідній сфері? РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ Чи досягала діяльність за визначеним Вами кейсом цілей проєкту? ВПЛИВ Який вплив на розвиток відповідної сфери має діяльність за визначеним кейсом? СТАЛІСТЬ Чи забезпечує діяльність за визначеним кейсом сталість результатів?	
<i>Фіксуємо відповідь, переходимо до наступного запитання</i>	
Оцініть, будь ласка, наскільки корисною була діяльність у рамках кейсу? (значимість критерію РЕЛЕВАНТНІСТЬ)	
За шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення	
<i>Ставимо позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	

Оцініть, будь ласка, наскільки узгодженою з потребами була діяльність за кейсом? (значимість критерію КОГЕРЕНЦІЯ)	
За шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення	
<i>Стаavimo позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	
Оцініть, будь ласка, наскільки успішними були результати діяльності в рамках кейсу? (значимість критерію РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ)?	
За шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення	
<i>Стаavimo позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	
Оцініть, будь ласка, рівень значимості та впливу діяльності в рамках кейсу на подальшу роботу партнерів (значимість критерію ВПЛИВ)	
За шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення	
<i>Стаavimo позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	
Оцініть, будь ласка, рівень сталості результатів діяльності в рамках кейсу після закінчення проекту (значимість критерію СТАЛІСТЬ) За шкалою від 1 до 5, де 5- найкраще значення	
<i>Стаavimo позначку в клітинці, переходимо до наступного питання</i>	
Зазначте, будь ласка, на які групи бенефіціарів та партнерів був найбільш вагомим вплив.	
<i>Фіксуємо відповідь, переходимо до наступного запитання</i>	
Які дії, на Вашу думку, стануть логічним продовженням кейсу в напрямі забезпечення стандартів та ефективних інструментів у правоохоронній системі України для убезпечення дітей у цифровому світі?	
<i>Фіксуємо відповідь, переходимо до наступного запитання</i>	
Що, на Вашу думку, може стати логічним продовженням кейсу для професійного розвитку працівників правоохоронних органів у сфері боротьби з насильством щодо дітей в інтернеті?	
<i>Фіксуємо відповідь, переходимо до наступного запитання</i>	
Що, на Вашу думку, може стати логічним продовженням кейсу для посилення міжсекторальної співпраці в запобіганні випадкам онлайн-насильства щодо дітей в Україні та реагуванні на них?	
<i>Фіксуємо відповідь, переходимо до наступного запитання</i>	
Чи є коментарі, зауваження та рекомендації до змісту кейсу? Чи є недоліки та / або проблемні питання, з якими Ви стикаєтесь і які, на Вашу думку, не були обговорені?	
Так	Ні
<i>Фіксуємо відповідь</i>	<i>Озвучуємо наступне</i>
Оцініть від 0 до 5 можливість масштабування кейсу	
<i>Стаavimo позначку в клітинці, переходимо до наступного запитання</i>	
Оцініть від 0 до 5 можливість удосконалення контенту, зробленого за кейсом	
<i>Стаavimo позначку в клітинці</i>	
<p>Дякуємо за співпрацю</p> <p>На все добре</p> <p>Перевіряємо, чи заповнені всі клітинки, переходимо до інтерв'ю / опитування наступної особи</p>	

